

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Att tillgodose ensamkommande barns individuella behov

**- en kvalitativ studie om HVB-personals arbete ur ett
professionsperspektiv**

Maria Ekelund
Sofia Skoglund

Kandidatuppsats (SOPA 63)
HT 2015
Handledare: Tabitha Wright Nilsen

Abstract

Authors: Maria Ekelund and Sofia Skoglund

Title: To meet unaccompanied children's individual needs – a qualitative study about the professionals on residential care way to work from a professional perspective.

Supervisor: Tabitha Wright Nielsen

Assessor: Lars B Ohlsson

The aim of this study was to examine how professionals on residential care for unaccompanied children worked with the youths needs. Due to the increase of refugees coming to Sweden and specially unaccompanied children it has become one of our present time most important political questions. In order to examine how the professionals are working with the unaccompanied children's needs we believed that a qualitative study was necessary, and therefore we conducted six interviews. The theory of professional approach (Holm, 1995, 2001) was used to examine which approach the professionals used in their work with the youths, which need the professionals saw was the most important and if the professional put the youths needs before theirs. Our result showed that the needs the professionals saw were the most important with the youths, was the need of a safe relationship, being a participated in the decisions that involved them and the need of learning how to cope with their anxiety. Our result also showed that in their work with the youths needs the professionals had different approaches, an approach that was influenced by rules, an approach that saw the youths as responsible adults and an last approach there the professionals acted as a role model. We could also see that the professionals had an aptitude to see the youths need as a group and not as individual. The respondent expressed that achieving an individual work was hard when the youths all had different needs and different takes at what is important.

keywords: unaccompanied children, professionals, needs, residential care, professional approach

Förord

I och med den ökande flyktingströmmen sommaren 2015 och medias vinkel på den aktuella situationen har ett intresse för detta ämne väckts hos oss. Media har kritiskt granskat hur arbetet med migranter är organiserat och som framtida socionomer blir ämnet viktigt för oss eftersom det formar den verklighet vi kommer att gå ut i. Vår studie ger oss en möjlighet att fördjupa våra kunskaper om ämnet samt om få en inblick i vårt framtida arbete.

Vi vill tacka vår handledare Tabitha för tips och värdefulla idéer, samt för möjligheten att träna våra danska språkkunskaper. Det er godt!

Maria Ekelund & Sofia Skoglund

Januari 2016, Lund

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	5
1.1 Syfte	6
1.2 Frågeställningar	6
1.3 Begrepp	7
1.4 Uppsatsen disposition	7
2. Kunskapsläget	8
2.1 Behov	8
2.1.1 Barns behov	9
2.1.2 Ett flexibelt begrepp	10
2.2 Ensamkommande barn	11
2.2.1 Hälsa och självständighet	11
2.2.2 Ensamkommande barns behov	12
2.2.3 Förhållningssätt i socialt arbete	13
2.3 Sammanfattning	14
3. Teoretiskt perspektiv	15
3.1 Val av teorier	15
3.2 Den professionella hållningen	16
3.3 Den hjälpsökandes behov i mötet med hjälparen	17
3.4 Människosyn	17
3.5 Makt	18
3.6 Normalitet	18
4. Metodologiska övervägande	19
4.1 Val av metod	19
4.2 Urval	19
4.3 Tillvägagångssätt	20
4.4 Bearbetning	21
4.5 Metodens begränsningar	21
4.6 Undersökningens tillförlitlighet	22
4.7 Etiska övervägande	23
4.8 Arbetsfördelning	24
5. Resultat och analys	25
5.1 Inledning	25
5.2 Presentation av respondenter	25
5.3 Ungdomarnas behov	26
5.3.1 Vem får definiera behoven?	28
5.3.2 Utifrån vems behov sätts reglerna?	29
5.4 Syn på ungdomarna	32
5.5 Skapandet av en trygg relation	33
5.6 Delaktighet	34
5.7 Förhållningssätt	38
6. Avslutande diskussion	41
7. Referenser	44
Bilaga 1	48
Bilaga 2	49

1. Problemformulering

Konflikterna i världen har bidragit till att fler människor är tvungna att lämna sitt hemland och sin familj. Migrationen i världen har stor betydelse för både emigranternas ursprungsländer och mottagarländer, och är en av vår nutids största politiska frågor (Migrationsverket, 2015a). Under hela november månad 2015 har 36 741 personer sökt asyl i Sverige (Migrationsverket, 2015b), vilket representerar en ökning med 511 % sedan tidigare år, där antalet var 6 009 samma månad (Migrationsverket 2015c). Av de som sökt asyl i november 2015 var 8 822 stycken ensamkommande barn. Ensamkommande barn är personer under 18 år som anländer utan förälder eller annan vårdnadshavare och majoriteten av de barn som anländer blir placerade på HVB-hem i den kommun Migrationsverket tilldelar dem (Migrationsverket, 2015d). Sedan en lagändring år 2006, där en stor del av ansvaret gällande ensamkommande barn förflyttades från Migrationsverket till kommunerna, är det numera kommunens ansvar att tillgodose ungdomarnas behov (ibid).

Alla människor har olika behov och behov kan skilja sig utifrån faktorer som tid, samhälle och kultur. Bergmark (1998) gör skillnad på absoluta och relativa behov, där absoluta behov är grundläggande för överlevnad och därmed gäller för alla. De relativa behoven är individuella och skiljer sig mellan människor eller grupper och för att förstå en specifik grupp är det intressant att förstå vilka relativa behov som genomsyrar gruppen. Forskare har undersökt ensamkommande barn som grupps behov och pointerar vissa specifika behov som måste tillgodoses för deras hälsa och välmående (Hessle, 2009; Kohli, 2007; Derluyn & Broekaert, 2008). Utifrån Kholis (2006) studie, där socialarbetare i Storbritannien studerades i hur de talar om och ger mening åt sitt arbete med att hjälpa ensamkommande barn etablera sig i det brittiska samhället, framkom ett antal behov relaterat till ensamkommande barn. Studien påvisar behovet av delaktighet och framhåller vikten i att vuxna personer lyssnar på barnens berättelser och åsikter för att kunna utveckla en tillitsfull relation (Kholi, 2007). Lika så framhåller Socialstyrelsen (2013) att stabila vuxenrelationer och varaktighet i den omsorg som ges är viktigt för att barnen ska få en god psykisk hälsa, vilket kan relateras till att många av de ensamkommande barnen som kommer till Sverige har blivit svikna av vuxna i sin närhet (Hessle, 2009). En bidragande faktor är att den professionella vuxna blir en viktig stödfunktion för barnen och spelar en väsentlig roll i arbetet med barnens behov.

Att arbeta med ensamkommande barn är ett utmanande arbete och ställer stora krav på alla professioner och verksamheter som är berörda, exempelvis Socialtjänst, Migrationsverket

och HVB-hem. Särskilt situationen för personal på HVB-hem blir komplex då det anses viktigt för alla unga människor att vuxna personer finns nära till hands och med anledning av att ensamkommande barn inte har egna föräldrar nära kan relationen mellan personal och ungdomar agera ersättande för barn-förälder-relationen. Att arbeta i denna komplexa situation ställer krav på att den professionella har kunskap och ett förhållningssätt i arbetet som styrs av att tillgodose ungdomarnas behov (Holm, 1995). Trots nämnd forskning visar Socialstyrelsens (2013) kartläggning över HVB-hem att personal brister i beaktandet av ungdomarnas behov och gällande hänsynstagande till ungdomarnas egna åsikter och tankar. Även Inspektionen för vård och omsorgs rapporter brister i uppfyllandet av de ensamkommande barnens behov av delaktighet och påpekar att delaktigheten på HVB-hem för ensamkommande barn är lägre än på HVB-hem i behandlingssyfte (IVO, 2015).

Att tidigare forskning påpekar vikten i att ensamkommande barns behov blir tillgodosedda medan Socialstyrelsen och IVO påvisar att de inte blir, gör ämnet viktigt att undersöka. Hur personalen arbetar med att tillgodose de ensamkommande barnens behov ställer stora krav på deras förhållningssätt och kunskap, då risk finns att en bristande professionalitet kan leda till konsekvenser för ungdomarna (Holm, 1995). Då tidigare forskning och rapporter tydligt visar att det finns en brist i arbetet med ungdomarnas behov är det viktigt att undersöka hur personalen aktivt arbetar för att tillgodose dessa behov samt för att främja ungdomarnas utveckling och välmående.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur anställda på HVB-hem för ensamkommande barn ser för behov hos ungdomarna samt hur de arbetar med att uppfylla dessa behov.

1.2 Frågeställningar

- Vilka behov ser personalen hos ungdomarna?
- Hur uppfyller personalen ungdomarnas behov?
- Vilka professionella förhållningssätt kan urskiljas i personalens arbete med ungdomarnas behov?

1.3 Begrepp

Hem för vård och boende (HVB-hem): Enligt Socialtjänstförordningen 3 kap. 1§ är ett Hem för vård och boende en verksamhet inriktad på omvårdnad, behandling eller stöd (SFS 2001:397). HVB-hem bedrivs av kommunen, privata vårdgivare, landsting eller statens institutionsstyrelse och målgruppen är unga, vuxna eller familjer som har behov inom socialtjänstens område. Utöver traditionella HVB-hem med fokus på behandling finns specifika boende inriktade på ensamkommande barn.

Barn: Enligt Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) 1 kap. 2§ samt Barnkonventionens första artikel avses alla personer under 18 år som barn (United Nations, 2015).

Ensamkommande barn: Ett ensamkommande barn är en person under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skild från båda sina föräldrar eller någon annan vuxen person som anses kunnat ha trätt i föräldrarnas ställe (SFS 2010:532). Vi kommer fortsättningsvis i vår uppsats växelvis använda begreppen *ungdom* och *ensamkommande barn*.

Asylsökande: En person som tar sig till Sverige för att söka skydd (asyl) men ännu inte fått sin ansökan prövad av Migrationsverket (Migrationsverket, 2015e).

1.4 Uppsatsen disposition

Efter en presentation av ämnet och våra forskningsfrågor kommer vidare barns behov utifrån teoretiker och Barnkonventionen behandlas i avsnitt 2. Därefter redogörs för ensamkommande barns specifika behov samt professionellas förhållningssätt i arbetet med ensamkommande barn utifrån den forskning som finns att tillgå på området. Vidare introduceras vår teoretiska utgångspunkt, professionell hållning, tillsammans med begreppen makt och normalitet i avsnitt 3, följt av en redogörelse för studiens metodologiska övervägande i avsnitt 4. Slutligen presenteras resultat och analys i ett integrerat avsnitt följt av en avslutande diskussion.

2. Kunskapsläget

2.1 Behov

I följande avsnitt kommer begreppet behov att beröras. En redogörelse görs för vad som innefattas i begreppet behov utifrån Bergmarks (1998) beskrivning av *absoluta* och *relativa behov* samt Maslows (1943) behovshierarki. Vidare diskuteras hur barns behov kan förstås utifrån såväl svensk lag och Barnkonventionen samt den kritik som riktas mot definitionerna. För att få en överblick i kunskapsläget har sökning gjorts i ett antal databaser, exempelvis LUBsearch, Google Scholar samt Lovisa. I ett startskede användes sökorden *behov*, *ensamkommande barn* och *integration*, vilket ledde till rapporter om ensamkommande barn publicerade av Socialstyrelsens samt boken *Ensamkommande barn, en forskningsöversikt* (Brunnberg, Borg & Fridström, 2012). Genom nämnda källor utökades vårt sökområde och sökord som *unaccompanied children* och *professional approach* användes för att finna mer specifik forskning samt tillägna oss en bred bild över kunskaps-läget på området.

Begreppet behov används för att förklara människors målinriktade beteende och vad som motiverar till handling (Nationalencyklopedin, 2015). Bergmark (1998) menar dock att trots försök till en klar definition är behov som begrepp svårdefinierat. Begreppet används exempelvis inom forskningsområdet, i vardagligt tal samt i den politiska diskussionen för att legitimera ställningstaganden, vilket gör en gemensam definition närapå omöjlig.

Bergmark (1998) förklarar behov utifrån två kategorier, *absoluta* och *relativa behov*. Absoluta behov är essentiella och en åsidosättning av behoven leder till livsfara för människan och hotar överlevnad. Absoluta behov gäller alla människor världen över och innefattar behovet av mat, vatten, sömn samt skydd mot extrema temperaturer. Relativa behov är subjektiva och varierar mellan människor, samhällen och kulturer. Behovet av självförverkligande, sociala kontakter och utveckling är behov sammanhängande med kategorin relativa behov. Bergmark (1998) förtydligar att gränsdragningen mellan begreppen kan vara något hård och att även en åsidosättning av de relativa behoven kan orsaka livsfara. Vilket tydligt kan ses i förhållande till barn och uppväxtförhållande, där uppfyllda absoluta behov men brister i de relativa behoven kan bidra till allvarliga konsekvenser för barnets framtid.

En av de mer välkända teoretiker inom området behov och motivation är Abraham Maslow, grundaren av behovshierarkin i vilken människan behov delas upp i fem kategorier. Avsikten med att rangordna behov i en hierarki är att tydliggöra att behov läggs ner i hierarkin

måste uppfyllas för att resterande behov ska kunna nås. Maslow (1943) förklarar att en person som saknar såväl mat, kärlek och självförtroende kommer mest troligt att besväras mest av sin hunger, vilket åsyftar att en avsaknad av de fysiologiska behoven, längre ner i behovshierarkin, väger tyngre än behov högre upp. När ett behov är uppfyllt förlorar det sin motivationskraft och möjliggör strävan efter behov högre upp i hierarkin och därigenom vidare handlingsmotivation (Maslow, 1970). Kritik riktas dock mot Maslows behovshierarki på grund av dess generella utformning som inte tar hänsyn till de olikheter som finns mellan människor (Nilsson, 2014)

Maslow (1943) tydliggör att behovshierarkin avser gälla för alla människor, dock påpekas att skillnader kan ses rörande barns behov. Barn har samma behov som vuxna, dock finns behov som barn inte lika aktivt strävar efter att uppfylla samt behov som förutsätts att vuxna uppfyller åt barn. Maslow (1943) nämner att såväl behovet av trygghet och säkerhet samt behovet av tillhörighet och relationer är behov där dessa påståenden överensstämmer. Nämnade behov är det därigenom viktigt att vuxna ser och hjälper barnen att uppfylla för att kunna sträva efter att barnen kan klättra högre upp i behovshierarkin. Med anledning av att både Bergmark (1998) och Maslow (1943) benämner att behovsteorierna inte alltid är applicerbara på barn, är det viktigt att förtydliga vilka behov som är viktiga för barn och var dessa behov benämns.

2.1.1 Barns behov

BRIS (2015a) tydliggör att alla barn har rätt att få sina grundläggande behov tillgodosedda, vilka förklaras som behovet av omvårdnad och skydd, trygga relationer, möjlighet till utveckling samt att bli lyssnad på. Behov vilka anses ska uppfyllas av en förälder eller annan vuxen i barnets närhet. För att klargöra vad som är alla barns grundläggande behov och vad barn har rätt till, regleras barns rättigheter och därigenom vuxnas skyldigheter i svensk lag och i Barnkonventionen.

Barnkonventionen infördes och ratificerades år 1990, vid vilket Sverige förband sig till att förverkliga konventionen och därigenom även alla offentliga och privata organ som handlägger och beslutar om frågor där barn berörs (Barnombudsmannen, 2015a). Barnkonventionen består sammantaget av 54 artiklar (United Nations, 2015a) varav 41 artiklar är ”sakartiklar” och fastställer barns rättigheter. Övriga artiklar beskriver hur länderna ska arbeta med konventionen. Av ”sakartiklarna” är fyra artiklar utvalda att fungera som grundläggande principer och ska ligga till grund för hur övriga artiklar läses och tolkas

(Barnombudsmannen, 2015a). Nämnda fyra artiklar benämner vad alla barn har rätt till och behov av och är vad BRIS (2015a) baserar vad de kallar barns grundläggande behov av.

I svensk lag reglerar barns behov i bland annat Socialtjänstlagen (SFS 2001:453), Utlänningslagen (SFS 2005:716) och Föräldrabalken (SFS 1949:381). Efter Barnkonventionens ratificerande har tillägg och ändringar gjorts i nämnda lagar där tillägg och nya formuleringar i stor grad sammanfallit med Barnkonventionens artiklar om barnets bästa och behov (Proposition 1996/97:124; SFS 2005:716). Formuleringen barns bästa, även kallat barnperspektiv, används i alla nämnda lagar samt i Barnkonventionen och en beaktning av barns bästa betyder att barnets behov prioriteras framför den vuxnas, det vill säga att barnets behov ska uppmärksammas och vara avgörande i beslut som rör barnet (BRIS, 2015b). Begreppet barns bästa är omdiskuterat och kritik framhålls baserad på komplexiteten i den generella formulering och svårigheten i dess tolkning (Lundberg, 2009; Schiratzki, 2005), en diskussion som påverkar synen på barns behov på grund av den nära sammankopplingen mellan begreppen.

2.1.2 Ett flexibelt begrepp

För att tillgodose barns behov behöver professionella arbeta efter ett så kallat barnperspektiv, baserat på barns bästa (Lundberg, 2009). Dock riktas kritik mot begreppen barns bästa, behov och barnperspektiv då ingen tydlig definition finns att tillgå och både förklaringarna och hur de professionellas arbete genomsyras av begreppen varierar. Schiratzki (2005) påtalar att vid skapandet av en lag eller konvention som både ska kunna verka på ett samhällsenligt plan och ett individplan, krävs att frihet lämnas för tolkning utifrån rådande omständigheter. Vad som uppfattas som barns bästa och barns behov varierar beroende av områden, sociala och kulturella värderingar samt aktuellt och ekonomiskt läge i samhället (Schiratzki, 2005; SOU 1997:116). På en individnivå kan skillnader ses i barns åsikter, erfarenheter och barndom (Lundberg, 2009), varför barnets bästa och behov inte endast kommer variera mellan olika samhällen utan även mellan varje individuellt barn.

Att vuxna gör bedömningen vad som är barnets bästa och behov problematiseras av flera (Halldén, 2003; Lundberg, 2009; Schiratzki, 2005). Distinktionen mellan barnperspektiv och barns perspektiv särskiljer och tydliggör vem som formulerar perspektivet. Lundberg (2009) betonar att barnperspektiv är ett begrepp konstruerat av vuxna och att innebörden av begreppet till stor del tolkas utifrån vuxnas perspektiv samt forskning och sakkunnigas erfarenhet. Däremot är det inte sagt att det enskilda barnets behov inte sätts i centrum för att

dess bästa tolkas av vuxna, men en överhängande risk finns att den vuxna utgår från sin egen förförståelse om vad barns bästa och behov är. Barnets perspektiv utgår från det enskilda barnets åsikter och vilja och det är väsentligt att den vuxna har förmågan att sätta sig in i barnets perspektiv. Detta genom att se med barnets ögon, leva sig in i deras roll och ha empati och förståelse för deras identitet och situation (Lundberg, 2009). Att kunna beakta barnets perspektiv syftar mer åt det enskilda barnet och dess åsikter, än barnperspektivet som mer kan ses som att beakta alla barns bästa och behov.

2.2 Ensamkommande barn

Vidare kommer avsnittet att fokusera på forskning om ensamkommande barns behov samt hur socialarbetarens förhållningssätt ter sig, både generellt och mer specifikt i arbetet med ensamkommande barn. Den specifika forskningen om ensamkommande barn är viktig för att skapa förståelse om ungdomarna och för vår forskningsfråga. Även om våra forskningsfrågor fokuserar på hur de anställda arbetar med ensamkommande barns behov är det viktigt att ta del av tidigare forskning rörande ensamkommande barns hälsa och mående för att på så sätt skapa förståelse kring vilka behov som är viktiga att personalen arbetar med. Nedan kommer tre teman av forskning att presenteras; *hälsa och självständighet, ensamkommande barns behov, och förhållningssätt i arbetet.*

2.2.1 Hälsa och självständighet

Flertalet ensamkommande barn som anländer till Sverige är psykiskt belastade vid ankomsten (Hessle, 2009) och de flesta barn har i hemlandet eller under flykten upplevt krig, dödsfall, våld, tortyr och sexuella övergrepp (Kohli, 2007). Majoriteten av barnen visade symptom på ångest, depression och post traumatisk stress (PTSD) (Hessle, 2009), även stressrelaterade symptom som exempelvis sömnsvårigheter, svåra mardrömmar och flashbacks är vanliga. Vid flykt utsätts barn och ungdomar för förluster i olika skepnader, exempelvis förlusten av sin familj, vänner, social status och vanor såväl som förlusten av en välkänd hemmiljö (Derluyn & Broekaert, 2008). Specifikt separationen från föräldrar har identifierats som ett överhängande hot mot ungdomarnas välmående och hälsa.

Trots att mycket av den äldre forskningen fokuserar på ensamkommande barn som offer och benämner att de på grund av flykten mår psykiskt dåligt och tampas med flertalet problem, har det också visat att majoriteten inte har de svåra problem som professionella och

samhället antar att de ska ha. I stor del av den forskningen som framkommit under senare delen av 2000-talet läggs betoning på att det är viktigt att se ensamkommande barn som vilka barn som helst (se bl.a. Hessle 2009, Kohli 2007 & Derluyn & Broekaert 2008) och inte som offer. Ungdomarna uttrycker i flertalet studier att de inte vill bli behandlade som offer utan som självständiga individer som är en tillgång för samhället (se bl.a. Hessle 2009 och Kohli 2007). Ungdomarna vill vara aktiva i integrationsprocessen, de vill lära sig det nya språket, samhällets normer och regler, utbilda sig och komma i kontakt med andra infödda ungdomar (Kohli, 2007). Det viktigaste enligt ungdomarna för deras integrationsprocess var att socialarbetarna var lyhörda för deras önsknings, engagerade, ville hjälpa samt att de förstod ungdomens behov (Kohli, 2007).

2.2.2 Ensamkommande barns behov

Första tiden i det nya landet för ett ensamkommande barn präglas av lättnad, hoppfullhet och glädje för att en period av krig, flykt och osäkerhet har kommit till ända (Hessle, 2009). Efter en tid börjar barnet konfronteras med ett nytt skolsystem, olika kulturella vanor och nya normer och regler vilket leder till att barnet måste anpassa sig till en ny roll i det nya samhället, de går igenom en så kallad acculturative process; anpassning till en ny samhällskultur samtidigt som de har sitt hemlands kultur i åtanke (Derluyn & Broekaert, 2008). Dilemmat att hitta balansen mellan en ny roll i det nya samhället, behålla sin kultur från hemlandet samt lära sig ett nytt språk kan leda till acculturative stress för barnet (ibid.) Den acculturativa stressen kan leda till ångest, depression, känslor av utanförskap och identitetsförvirring (ibid.). Hessles (2009) studie visade att många ensamkommande barn upplevde olika stressfaktorer kort efter ankomsten till Sverige. För att förhindra att stressen utvecklas behöver ungdomarna vuxna personer i deras liv som är förstående, omtänksamma, pålitliga och en trygg punkt för ungdomarna (Howe, 1995). De ska ge stöd som både är praktisk men även informativ om samhället ungdomen lever i (ibid.). Det är även viktigt för ungdomarna att känna en känsla av tillhörighet till vuxna, skolan samt att de tillhör och är delaktiga i ett samhälle (Kohli, 2007). Att ungdomarna får vara delaktiga i beslut som rör dem är viktigt för att ungdomarna inte ska känna sig hjälplösa och är ytterligare en faktor som ökar ungdomens välbefinnande (ibid.). En stabil och ömsesidig vuxenkontakt samt en varaktighet i den omsorg som ges är viktiga för ungdomens psykiska hälsa samt möjligheterna för ungdomen att på sikt bli självständig (Socialstyrelsen, 2013). Kohli (2007) påvisar i sin studie, där intervjuer utfördes med socialarbetare som arbetar med ensamkommande barn, att

utvecklandet av en god relation till ungdomarna är viktig. Misslyckandet av att skapa en tillitsfull relation mellan socialarbetarna och ungdom resulterade i att ungdomarna inte öppnade upp sig och således kunde inte socialarbetarna tillgodose ungdomens behov. För att lyckas skapa en tillitsfull relation till ungdomarna uttryckte socialarbetarna vikten av att alltid hålla vad de lovade samt att de alltid var ärliga och realistiska angående ungdomens framtid och nuvarande situation (ibid.).

2.2.3 Förhållningssätt i socialt arbete

Forskning om professionellas förhållningssätt är ett väl utforskat ämne inom ett antal yrkeskategorier och en stor mängd forskning berör socialt arbete. Chechak (2015) beskriver att en så bred diskussion om de professionellas förhållningssätt, värderingar och etik inte förs runt många andra yrkesområden, vilket baseras på att professionella inom socialt arbete lägger stor vikt vid att upprätthålla en hög standard kring dessa ämnen. Holm (2002) berör förhållningssätt inom socialt arbete och hennes studie påvisar att professionella med lång erfarenhet i högre grad har empatisk kommunikation och uppfattas därigenom ha mer professionellt beteende. Juul (2009) diskuterar slitningen mellan synsättet att klienten är en del av en grupp med ett visst problem eller att klienten är en individ, lik en själv. Juul (2009) tydliggör att en mängd faktorer påverkar vilket förhållningssätt en anställd har i sitt arbete, vilket direkt påverkar hur den hjälpsökande uppfattar den hjälp som ges.

Efter att i ett brett perspektiv berört tidigare forskning om professionellas förhållningssätt och dess påverkan på brukare kommer vidare detta avsnitt att smalna av och fokusera på forskning som berör just vårt ämne, ensamkommande barn. Vi har valt att bortse från forskning som berör förhållningssätt på HVBhem i behandlingssyfte på grund av att en stor skillnad påträffas vid jämförelse av dessa boende och HVB-hem för ensamkommande barn, där det huvudsakliga syftet är att skapa ett tryggt boende för ungdomarna. Båda boendeformer arbetar efter samma riktlinjer, men på grund av skillnaden i arbetsuppgifter och arbetsförhållande ökar behovet av en mer specifik forskning. HVB-hem för ensamkommande barn är oftast mer sparsamt bemannat, flertalet anställda är inte utbildade inom socialt arbete samt personalomsättningen är större (Socialstyrelsen, 2013). Boendenas fokus ligger på att hantera situationer i nuet samt på uppfostran och anpassning, en stor skillnad från HVB-hem i behandlingssyfte, där fokus ligger på personens tillfrisknande (ibid.). Asylboendets uppgift är även att tillgodose ungdomarnas behov under deras första tid i Sverige (Socialstyrelsen, 2013), vilket inte behöver betyda att ett behandlingsbehov finns. Nämnade faktorer påverkar

såväl arbetet som förhållningssättet på dessa boenden och gör att en rättvis jämförelse mellan behandlingsboenden och boende för ensamkommande barn blir svårt att göra.

Kohli (2007) fann i sin studie tre förhållningssätt som återkom i intervjuerna med socialarbetarna angående hur de arbetar med ensamkommande barn. Det första var *sammanhållning* som beskriver hur socialarbetaren arbetade med att ungdomen skulle börja skolan, få en hälsoundersökning, börja träna om ungdomen ville det, allt det som fick vardagen att flyta. Det andra förhållningssättet var *anknytning* som beskriver vikten av att ha en bra relation med ungdomen samt vikten i att försöka sätta sig in i vad de går igenom och det tredje var *sammanhang* som handlar om hur socialarbetaren försöker hjälpa ungdomarna att se sig själva som starka individer och komma vidare ut i vuxenvärlden. När alla steg var uppnådda växlade socialarbetarna mellan de tre olika förhållningssätten och vilket de använde i arbetet var utgick efter ungdomarnas behov och vad det bästa var för ungdomen i den situationen. Dessa tre förhållningssätt är enligt Kohli (2007) en viktig del i ett givande arbete med ungdomen. I FoUs rapport av Stretmo och Melander (2013) görs även där en beskrivning av två olika förhållningssätt som en anställd på ett HVB-hem kan anta. Stretmo och Melander (2013) framför att det första förhållningssättet baseras på att personalen ser det som sin viktigaste uppgift att förbereda ungdomarna för självständighet och styra in dem i det svenska samhället genom tydliga regler och gränser. Arbetet får inte regleras av ”tyck synd om”-känslor och skapar därigenom en större professionell distans till ungdomarna och minskar den emotionella kopplingen som kan uppenbaras när en ungdom exempelvis får ta del av ett avslagsbeslut. Vidare beskriver Stretmo och Melander (2013) det andra förhållningssättet där personalen ser barnen som om de vore deras egna och en familjär stämning eftersträvas på boendet. Fokus i detta förhållningssätt ligger på att vara stödjande och vårdande samt skapandet av nära relationer, vilket kan resultera i större emotionella dilemman för personalen. Ett sätt att förhålla sig till svåra dilemman är att låta den professionella relationen formas till en nära och ömsesidig relation, vilket dock komplicerar situationer där motsättningar finns mellan profession och relation. Svårigheter kan uppstå när exempelvis en ungdom personalen har en nära relation till ska utvisas men önskar stanna kvar i landet illegalt.

2.3 Sammanfattning

Den tidigare forskningen som finns tillgänglig på området ensamkommande barn i förhållande till vårt syfte fokuserar mestadels på hur barnens hälsa och välbefinnande ser ut i

ankomstlandet. De benämns att för barnens goda hälsa krävs trygga vuxenrelationer, trygga kompisrelationer, en känsla av delaktighet samt att en vuxen person som lyssnar på barnets vilja och ser deras individuella behov. Behov som beskrivs i tidigare forskning benämns vidare i analysen i en jämförelse mot de behov som vi kan urskilja att personalen ser hos ungdomarna på de boenden där vår studie genomförts. I tidigare forskningen framkommer ett antal olika förhållningssätt som den professionella kan anta i arbetet med ensamkommande barn. Tidigare forskning har funktionen att verka som en kunskapsbas när vi analyserar vilka förhållningssätt som går att urskilja hos personalen och undersöka om dessa förhållningssätt går att se som generella för allt arbete med ensamkommande barn.

3. Teoretiskt perspektiv

3.1 Val av teorier

I följande avsnitt kommer en presentation av den *teoretiska utgångspunkt* som ligger till grund för studiens analys. Valet att utgå från Holms (1995, 2001) teori om professionell hållning grundar sig i syftet att undersöka *hur* personalen arbetar, det vill säga deras arbetssätt. Personalens arbetssätt relaterar till professionsbegreppet vilket gör Holms teori om professionell hållning relevant att applicera på empirin. Användningen av Holms (1995, 2001) teori om professionell hållning tillåter en fördjupning av empirin samt erbjuder förklaringsmodeller för de fenomen som studerats. Nedan beskrivs teorin samt redogörs ingående för begreppet *människosyn*, vilket är betydande för teorin och förståelse om hur begreppet förhåller sig gentemot professionell hållning krävs då begreppet kommer att vara väsentligt vid analysen. Teorins utgångsläge syftar på alla relationer där en part är hjälpare och den andra parten hjälpsökande (Holm, 1995, 2001), vilket gör den applicerbar på HVB-hem för ensamkommande barn. Vidare kommer vi benämna begreppen *makt* och *normalitet*, vilka även kommer att agera verktyg vid analysen av vårt empiriska material. Makt och normalitet är två väsentliga begrepp som förhåller sig till varandra och kan påverka personalens arbete med ungdomarnas behov. I och med den automatiska makt som en professionell besitter erbjuder dessa begrepp en möjlighet att analysera hur makt och normer påverkar arbetet och därigenom personalens professionella hållning.

3.2 Den professionella hållningen

Det finns enligt Holm (1995) många missförstånd om vad professionell hållning är. Allt från den affärsmässiga hållningen, där den professionella fokuserar på den ekonomiska vinsten till en föreställning om att professionell hållning är att individen ska hålla känslomässig distans till den hjälpsökande. Enligt Holm (2001) innebär professionell hållning att personalen har kunskap, förståelse och medvetenhet gentemot ungdomen samt att personalen inte styrs av sina egna behov eller impulser. Personalen ska sätta ungdomens behov och intressen i fokus, både de behov som gagnar ungdomen på kort och lång sikt (Holm, 2001). Det är viktigt att särskilja de behov som Holm benämner från de basala behov som alla människor har. Teorins användning av begreppet behov syftar på att förklara varför ett beteende i en professionell relation sker, exempelvis genom behovet av kontroll som vid ett agerande därefter kan äventyra den ena partens självbestämmande. För att uppnå professionell hållning finns det enligt Holm (2001) olika krav som personalen ska uppfylla. Dessa krav är *kunskap*, *självkännedom*, *empati*, *självreflektion* och *självdisciplin*.

Kunskap innebär att den professionella har kunskap om sitt yrke och kan således hjälpa patienten med sina problem. Det andra kravet är *självkännedom* och är grundläggande i en professionell hållning. Att den professionella har självkännedom menas att den är medveten om sina egna känslor och behov och kan i kontakten med ungdomen styra dessa känslor så att ungdomens behov är i fokus. Förmågan att styra över sina känslor och behov utgör enligt Holm (2001) essensen i ett professionellt förhållningssätt. Holm (2001) menar att det finns två typer av behov, tillfälliga och konstanta. De tillfälliga behoven är beroende på situationen och kan till exempel vara känslor. De konstanta behoven är sådana behov som formar vår identitet och behöver ständigt tillfredsställas och ett av nämnda behov är kontrollbehovet (Holm, 1995). I relationen mellan personal och ungdom finns en inbyggd aspekt av makt vilket grundar sig i att personalen har en kunskap om verksamheten som ungdomen saknar. Omständigheten sätter ungdomen i en beroendeställning till personalen och personalen kan genom den makt hen besitter utföra kontrollfunktioner som ungdomen således behöver efterfölja. Ett exempel på en kontrollfunktion är de regler som personalen sätter för ungdomarna. Om personalen inte är medveten om sitt kontrollbehov kan exempelvis de regler som sätts för ungdomen vara för att lindra personalens behov snarare än att vara utformade efter ungdomens behov. Två andra behov som Holm (1995) benämner är *behovet av att vara duktig* som kan bidra till att hjälparens krav på ungdomens välmående kan bli ouppnåeliga för ungdomen vilket vidare kan leda till en besvikelse från hjälparens sida. *Behovet av att vara*

omtyckt kan leda till att personalen bortser från vissa regler för att personalen vill vara omtyckt av ungdomarna. Personalen sätter inte vissa gränser mot ungdomen, som till exempel ringa under obekväma arbetstider just för rädslan att inte bli omtyckt. Det tredje kravet Holm (2001) har för en professionell hållning är *empati* som innebär förmågan att sätta sig in i andra människors känslor. *Självreflektion* är det fjärde kravet och innebär att personalen kan ta ett steg åt sidan, reflektera över sig själv och ställa frågorna: vad gjorde jag bra och mindre bra här? Det sista kravet är *självdisciplin* vilket innebär att personalen kan kontrollera sina känslor och behov och sätta ungdomens behov i centrum.

3.3 Den hjälpsökandes behov i mötet med hjälparen

Holm (1995) anser att den hjälpsökande har ett antal grundläggande rättigheter i mötet med hjälparen. Den hjälpsökande, i vårt fall ungdomen, har rätt att ta del av personalens kunskap och erfarenhet. Det innebär att personalen anstränger sig för att använda den kunskap och erfarenhet personalen besitter för att hjälpa ungdomen samt för att se deras behov. Ungdomarna har också rätt att bli bemötta med respekt, vilket innebär att personalen bemöter ungdomarna som likvärdiga samt som människor som har ett värde som är absolut. Att en relation bygger på respekt menas att personalen ser ungdomen som en ansvarstagande individ som har rätt att uttrycka sina känslor och åsikter (Holm, 2001). Den respekt som den hjälpsökande möts med påverkar individens självbild. Denna självbild ändras under hela livet och om självbilden är i balans har personen möjligheten att på ett vuxet sätt integrera med andra. Om personen har en osäker självbild kan detta leda till att personen känner sig liten och inkompetent i mötet med andra (Holm, 1995).

3.4 Människosyn

Professionell hållning är viktigt för att ungdomen ska känna trygghet gentemot personalen, men Holm (1995) menar även att det krävs att den professionella har ett intresse för människor och en viss syn på människan. Holm (1995) beskriver att en professionell kan se människor som vuxna och ansvarstagande individer eller ansvarslösa som behöver kontrolleras. Ytterligare ett exempel på människosyn är valet mellan att se människor som enskilda individer eller kategorisera dem efter en grupp eller problem. Det är viktigt för personalen att vara medveten om den människosyn de förmedlar då ungdomen påverkas av vilken människosyn personalen har, ungdomarna agerar så som de förväntas att agera. Även

utformning av regler och rutiner i en verksamhet kan säga mycket om vems behov de egentligen är till för och vilken människosyn de professionella har (Holm, 1995).

3.5 Makt

Som nämnt tidigare finns det en inbyggd maktaspekt mellan personal och ungdom och i detta avsnitt benämns vad vi åsyftar vid användning av maktbegreppet i analysen. Det finns flertalet teoretiker som definierar makt. Enligt Foucaults teori om makt är makt inte en egenskap som en viss människa besitter, utan makt är ett fenomen som uppstår i relationen mellan människor (Lindgren, 2007) Weber däremot menar att makt är något som inte behöver utövas för att existera utan makt består i möjligheten att få sin vilja igenom, exempelvis vilken möjlighet har ungdomen i förhållande till personalen att få sin vilja igenom (Skau, 2007). Maktbegreppet kommer att användas i analysen som ett kritiskt begrepp gentemot hur personalen brukar den makt de besitter mot ungdomarna samt hur denna makt utformas. Det kommer även benämnas vad den kunskap personalen besitter har för betydelse i förhållande till maktbegreppet. Skau (2007) och Svensson (2007) diskuterar att kunskap är makt och ett exempel på detta menar de är kunskapen de professionella har om de regler och rutiner som finns i verksamheten. De regler och riktlinjer som en verksamhet har är ofta till den professionellas fördel och brukarens nackdel, vilket ger en obalans i relationen. Ytterligare ett exempel är hur den professionella mest troligt vet mer om klientens liv än klienten vet om den professionella, på grund av att arbetet ska kunna utföras på ett legitimt sätt. Skau (2007) menar att brukaren kan uppleva denna ojämna relation som ett starkt obehag.

3.6 Normalitet

Normer är oskrivna regler och definierar vad som anses är ett avvikande beteende (Svensson, 2007). Ett exempel på en norm kan vara att komma i tid till arbetet eller att äta maten med bestick. Vad som är normen definieras av den som har makt och är beroende av den kulturen som finns i samhället, samt skiftar över tid. Tydliga normerna kan utmanas av både individer med eller utan makt och är därför ständigt under förändring (ibid.).

4. Metodologiska övervägande

I detta avsnitt kommer vi att presentera den metod som använts för att besvara våra frågeställningar samt redogöra för urval och tillvägagångssätt. Vidare diskuteras studiens tillförlitlighet och etiska övervägande.

4.1 Val av metod

För att undersöka hur personal på HVB-hem för ensamkommande barn tillgodoser ungdomarnas behov har valet gjorts att genomföra en kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer. Valet att använda en kvalitativ metod baseras på att metoden fokuserar på respondentens perspektiv och vad denna uppfattar som viktigt (Bryman, 2011). May (2001) uttrycker att metoden har som syfte att skapa en god inblick i individens åsikter, tankar och upplevelser om ämnet, varför metoden anses vara adekvat för genomförandet av studien och besvarandet av frågeställningarna.

Vi valde att använda oss av intervjuer då syftet är att skapa förståelse om åsikter och beteende rörande ämnet, varför det är viktigt att använda en metod där möjlighet finns att gå på djupet. Vi ansåg semistrukturerade intervjuer vara mest lämpligt som en följd av en önskan att hålla ett öppet och naturligt klimat under intervjuerna, liknande ett naturligt samtal. Den semistrukturerade intervjun karaktäriseras av att en viss struktur finns avseende frågor i form av övergripande teman och att intervjuaren därefter kan ställa följdfrågor utifrån intressanta ämnen som uppdykas (Bryman, 2011). Intervjuformen gav oss därigenom möjligheten att under intervjuerna fokusera på valda teman samt öppnade upp för respondenterna att genom sina svar påverka utformningen av intervjun och påverka var intervjun skulle fokuseras.

4.2 Urval

Studien genomfördes med personal som arbetar på HVB-hem för ensamkommande barn och valet gjordes att avgränsa studien till fyra HVB-hem i Göteborg kommun. Syftet med att respondenterna är anställda på fyra olika HVB-hem är att undvika arbetskultur och normer på enskilda boenden samt för att öka variationen i den insamlade empirin. Två av HVB-hemmen var renodlade asylboende där ungdomarna bor i väntan på besked om asyl medan på de andra två hemmen bodde ungdomar som sökt asyl tillsammans med ungdomar som fått permanent uppehållstillstånd (PUT) i Sverige. På varje boende intervjuades en eller två anställda,

sammanlagt sex respondenter. Av respondenterna är fyra män och två kvinnor. Den ojämna könsfördelningen mellan respondenterna tillkom på grund av att respondenterna själva fick anmäla sitt intresse för att delta i studien och färre kvinnor svarade på förfrågan. Hänsyn har ej tagits vid urval till respondenternas ålder, utbildning eller hur länge de varit anställda på boendet då det ej anses relevant för våra frågeställningar. På grund av att flertalet boende i Göteborgs kommun är nystartade har respondenterna arbetat som mest i fyra år på aktuellt boende.

Urvalet har skett genom ett så kallat tvåstegsurval (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2011), där kontakt först har tagits med flertalet chefer på kommunalägda HVB-hem för ensamkommande barn i Göteborg kommun. Cheferna på boendena tillfrågades därefter de anställda om intresse fanns av att medverka i studien. På ett boende förmedlade cheferna kontakten med respondenterna och vid de övriga tre skickade cheferna e-mail till sina anställda med vår intervjuförfrågan varpå respondenterna själva fick välja om de ville delta och höra av sig till oss. Vi är medvetna om att intervjupersonerna som är anställda på det boendet där chefen stod för kontaktförmedlingen kan vara personer som chefen anser förmedlar en positiv bild av verksamheten (ibid.). Vi väljer att inte tolka dessa respondenters svar annorlunda då vi genomgående förhåller oss kritiska mot den information vi insamlar på grund av risken att svaren påverkas av en social önskvärdhet och vilja att framställa verksamheten i goda dagar. Det här diskuteras vidare under avsnittet *undersökningens tillförlitlighet*.

4.3 Tillvägagångssätt

Vid utförandet av intervjuer deltog båda författarna vid alla sex intervjuer. Vi ansåg att det var viktigt att båda var närvarande för att underlätta följande transkribering och analys. Intervjuernas längd varierade mellan 20-50 minuter. Vid intervjuernas start tillfrågades deltagarna om godkännande att spela in intervjuerna samt informerades om deras anonymitet och frivillighet. Alla deltagare godkände inspelning varför inspelningsutrustning i form av en mobiltelefon användes. Att kunna spela in intervjuerna gav en möjlighet att i efterhand ta del av samma material flertalet gånger och vi behövde inte förlita oss på vårt eget minne i samma utsträckning (Bryman, 2011). Under intervjun fördes anteckningar till en viss mån, exempelvis när idéer om följdfrågor dök upp eller om respondenten reagerade på ett sätt vi ansåg värt att notera.

Under intervjun användes en intervjuguide där de teman och ämnen vi önskade att beröra under intervjun listades (Bryman, 2011). Intervjuguiden utgick från fyra tematiska och övergripande frågor och under varje fråga ett antal nyckelord och underfrågor som hjälp för att fånga önskade ämnen och som stöd för fördjupande följdfrågor. Intervjuguiden användes som ett hjälpmedel för att hålla intervjun flytande och för att kunna återgå till valda teman om utsvävningar skedde.

4.4 Bearbetning

Intervjuerna transkriberades löpande medan våra minnen från intervjuerna fortfarande var färska och oklarheter i inspelningen kunde rättas till av oss. Under transkriberingsprocessen blev vi mer bekanta med vårt material vilket leder till ett tidigt inledande av tolkningsarbetet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2011). Därefter kodades inhämtad data för att på så sätt särskilja kategorier, ämnen och teman. Vi kodade materialet manuellt och efterhand som intervjuerna utfördes, då detta bidrar till nya kunskaper och på så sätt påverkar de teman som efterfrågas i efterföljande intervjuer (Bryman, 2011). De teman och kategorier som låg till grund för kodningen var inte bestämda innan intervjuerna eftersom det på förhand var problematiskt att förutse vilka ämnen som skulle visa sig mest relevanta under intervjuerna. Vid kodningen användes kategorierna *delaktighet*, *förhållningssätt*, *relation* och *kunskap*.

4.5 Metodens begränsningar

Under avsnitt 5.1, val av metod, har vi redogjort för den kvalitativa metodens förtjänster och kommer i detta avsnitt att redogöra för metodens begränsningar. Begränsningar som går att se med kvalitativ metod är att metodens resultat kan bli subjektivt och grundas på forskarens egna uppfattningar om vad som anses betydelsefullt för ämnet (Bryman, 2011). Vi har genom att vara två personer som analyserar samma material, separat och tillsammans, minskat risken att resultatet präglas av en författares subjektivitet. Det är även problematiskt att replikera och generalisera en kvalitativ studie då intervjuerna baseras på respondentens tankar och upplevelser i nuet och förändringar i såväl deltagarens liv och samhället påverkar resultaten (Bryman, 2011). I en intervjusituation kan det tillika uppkomma oklarheter mellan de som intervjuar och respondenten, exempelvis att intervjuarna uppfattar respondenternas svar på ett annat sätt än det är menat (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2011). För att undvika missförstånd

har vi bitt respondenterna att utveckla sina svar vid oklarheter samt efterfrågat möjligheten att kontakta deltagarna om frågor uppstod i efterhand.

Vid kvalitativa metoder, och specifikt vid intervjuer, finns en risk att resultatet påverkas av de som utför studien. Vid genomförandet av intervjuerna har vi i störst möjliga mån reflekterat över vårt beteende och försökt att undvika att normalisera eller tillskriva begrepp och personer egenskaper. Detta för att respondenterna ska kunna svara utifrån egna åsikter och värderingar och inte påverkas av vad de tror att vi efterfrågar.

4.6 Undersökningens tillförlitlighet

Reliabilitet och validitet är viktiga begrepp att ta i beaktning vid utförandet av en studie, men då begreppen är svåra att applicera på en kvalitativ studie har vi valt att diskutera undersökningens äkthet utifrån begreppen granskande synsätt och tillförlitlighet. Begreppen är jämförbara med reliabilitet och validitet enligt Bryman (2011).

Att två personer genomförde intervjuerna, transkriberingen samt kodning och analys av materialet minskade risken för personliga uppfattningar samt bidrog till att subjektivitet i resultatet minskade (Bryman, 2011). Guba och Lincon diskuterar att istället för att använda begreppet reliabilitet i kvalitativ forskning kan forskare anta ett granskande synsätt (Bryman, 2011). Det betyder att forskaren detaljrikt redogör för de olika faserna i forskningsprocessen, för att kollegor sedan ska kunna undersöka kvalitén på studien (ibid). Genomgående i studien har detta tagits i beaktning och vi förklarar detaljerat vår forskningsprocess.

Genom analysprocessen har ett kritiskt förhållningssätt riktats mot intervjuresultaten vid bedömning av dess tillförlitlighet. Vid intervjuer måste det tas i beaktning att vad som framkommer inte behöver vara överensstämmande med verkligheten. Det kan vara att respondenterna vill framställa verksamheten i ett bättre ljus och därigenom talar på ett sätt som får arbetsplatsen att verka bättre än den egentligen är. Vi har begrundat detta fenomen, särskilt i de intervjuer där chefen tilldelade respondenterna och risken finns att utvalda deltagare anses förmedla en positiv bild av verksamheten. Vid frågor om verksamheten finns även en risk att respondenterna svarar utifrån egna värderingar och inte hur verksamheten faktiskt fungerar, vilket kan påverka resultatet. Vi har ingen möjlighet att veta om våra intervjuer är färgade av dessa fenomen och har därför under bearbetningen med empirin ständigt varit kritiska mot resultaten och sökt i empirin efter motsättningar som kan tyda på att resultaten är påverkade.

4.7 Etiska övervägande

De etiska övervägande som gjordes vid skapande av samt under denna studie baserades på hänsyn mot de som berördes av arbetet (May, 2001). Vid etiska övervägande avseende urval och metod togs beslut genom en övervägning mellan ändamålsenlighet och vad som ansågs adekvat ur ett etiskt perspektiv.

En övervägning gjordes rörande urval och vilka som skulle vara respondenter. Intresse fanns för att intervjua de ungdomarna som bor på HVB-hem angående hur de uppfattar personalens arbete med delaktighet, men valdes bort på grund av etiska skäl. Valet att inte intervjua ungdomar baseras på att de är minderåriga, i en utsatt position som flyktingar samt att språkhinder skulle uppstå eftersom det i de flesta fall skulle finnas behov av tolk. Vid urval av HVB-hem gjordes valet utifrån att en av författarna har varit i kontakt med ett par boenden i Göteborgs kommun. Dessa boenden valdes bort när kontakt med boenden skulle tas utifrån resonemanget att vi inte önskade ha en förförståelse om ett visst boende samt att resultaten kunde påverkas av relationen. Vi ansåg inte att det var etiskt försvarbart att utföra intervjuer med anställda som senare kan komma att bli kollegor, och på så sätt önska att de uttrycker sina privata tankar om den verksamhet som de senare delar.

För att värna om våra respondenter har vi beaktat de forskningsetiska hänsynstaganden som Vetenskapsrådet (2002) benämner som informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Kalman och Lövgren (2012) sammanbinder samtyckeskravet och informationskravet då det krävs att deltagarna är väl informerade om studien, dess användning och metod för att kunna lämna samtycke. I samstämmighet med informerat samtycke har respondenterna före intervjun informerats om att deltagandet är frivilligt, de inte är tvingade att svara på alla frågor samt att de har rätt att avbryta intervjun och dra tillbaka sitt deltagande. Deltagarna har även informeras om studiens syfte, på vilket sätt information de delger kommer att användas samt hur de kan ta del av den färdiga studien. I enlighet med konfidentialitetskravet har data som insamlas hanteras varsamt och förvarats säkert för att inga obehöriga ska kunnat ta del av det, vilket på så sätt skyddar de deltagandes identitet. Respondenterna är i studien anonyma och namn, platser samt företeelser som kan kopplas till specifika boende eller anställda är fingerade. Insamlad data har endast användas med avsikt att stödja denna studie och har därefter strimlas.

4.8 Arbetsfördelning

Under uppsatsen gång har valets gjorts att dela upp avsnittet om kunskapsläge i olika teman. Sofias huvudsakliga ansvar var över tidigare forskning om ensamkommande barn och Marias var rörande behov och barnkonvention. Dock har vi under uppsatsens gång varit delaktiga i varandras teman. Övriga avsnitt i uppsatsen har skrivits tillsammans och vi har gemensamt bearbetat alla avsnitt för att hitta en röd tråd, både språkligt och innehållsmässigt, särskilt fokus riktat mot de delar vi skrev separat. Det empiriska materialet har vi tillsammans inhämtat och bearbetat.

5. Resultat och analys

5.1 Inledning

I följande avsnitt kommer vi presentera vår empiri i en integrerad analys- och resultatdel. Utifrån det teoretiska ramverket kommer empirin att synliggöras och analysen kommer att illustreras med utvalda citat från respondenterna. Inledningsvis kommer de behov som gick att urskilja i personalens sätt att tala om ungdomarna att presenteras. Vidare görs en fördjupning i hur behoven relateras till makt och normer samt hur behoven kommer till uttryck i arbetet. Slutligen diskuteras vilka förhållningssätt som kan ses hos personalen utifrån nämnda behov.

I studiens utförande framkom att ett av boendena skiljde sig avsevärt från de andra boendena. Trots att alla boenden styrs efter samma riktlinjer och har samma mål, har detta boende ett annorlunda sätt att arbeta på vilket till stor del kan bero på att boendet från början var ämnat att vara ett renodlat PUT-boende (permanent uppehållstillstånd).

5.2 Presentation av respondenter

Elenora – Elenora är 31 år gammal. Hon har arbetat på boendet i ett år, sedan sin socionomexamen.

Charlie – Charlie är 28 år och har arbetat på boendet i åtta månader och varit utbildad socionom i ett år.

James – James är en man i 30-års ålder. Han har arbetat på boendet i ett och ett halvt år och har utbildning i människobehandlande ämnen.

Fabian – Fabian är en man på 54 år. Han har haft en socionomexamen i 23 år och har arbetat på aktuellt boende de senaste fyra åren.

Hugo – Hugo är 28 år och har arbetat på boendet i ca ett halvår. Han har varit färdigutbildad socionom i tre år.

Cleo – Cleo är en 27-årig kvinna som arbetat på boendet de senaste sex månaderna. Dessförinnan tog hon sin socionomexamen.

5.3 Ungdomarnas behov

I den insamlade empirin kan ett antal av ungdomarnas behov urskiljas utifrån personalen sätt att benämna vad som är viktigt att arbeta med. Bergmarks (1998) uppdelning av behov i kategorierna *absoluta* och *relativa* blir applicerbar på de behov som personalen tar upp eftersom personalen gör en tydlig skillnad mellan behov de anser livsviktiga mot behov som inte är det. Absoluta behov definieras som essentiella för överlevnad och innefattar behovet av mat, vatten och sömn (Bergmark, 1998) och är även de behov som personalen ser och regelstyr. Att personalen ser behovet av mat och sömn som grundläggande kan förstås genom att det på majoriteten av boendena finns tydliga regler och rutiner kring nämnda behov och personalen uttrycker att reglerna sällan ruckas på. Utöver absoluta behov kan ett antal relativa behov upptäckas. De relativa behoven kännetecknas av att de skiljer sig mellan olika individer och samhällen och har inte likvärdig betydelse för en människas överlevnad (Bergmark, 1998). Personalen talar om behovet av en *trygg relation*, *delaktighet*, *aktivering* samt *behovet av att lindra oro och ångest*, vilka alla kan förstås vara relativa behov eftersom personalen inte har ett utpräglat sätt att tillgodose behoven och även benämner att de är olika viktiga för olika ungdomar. Personalen påpekar att möjligheten finns för att uppfylla även relativa behov men att hinder finns i arbetet och dessa behov kan försummas. Hur behov och hinder framhävs av personalen kommer att benämnas senare.

Vid en jämförelse mellan personalens förklaring av ungdomarnas behov och tidigare forskning och svensk lag, finns ett antal likheter. BRIS (2015a) fastställer barns grundläggande behov vilka till stor del sammanfaller med personalens uppfattning om ungdomarnas behov. Att personalen ser delaktighet som ett betydelsefullt behov kan även sägas överensstämma med hur barns bästa benämns i svensk lag, vilket i sin tur innebär att lyssna och göra barnet involverad i beslut som rör barnet (SFS 2001:453). Behoven av delaktighet uppmärksammas även i forskningen och förklaras viktig för att minska känslan av hjälplöshet hos ensamkommande barn (Kohli, 2007), tillsammans med behovet av en trygg relation (Howe, 1995).

Utöver personalens sätt att prata om ungdomarnas behov genom regler och rutiner på boendena kunde ytterligare ett sätt att definierar behov urskiljas. Tendensen att definiera ungdomarnas behov utifrån BBiC-modellen illustreras i citatet nedan.

Vi gör en plan för hur vi ska jobba med den här ungdomens behov och vi försöker under de första veckorna få reda på vem det här är och vad vi kan hjälpa den här ungdomen med för att må bra

enligt BBiCs sju [behovsområden] (...) så det är ju BBiC som är grunden för vårt arbete.
(Eleonora)

Respondenten ger i citatet uttryck för att BBiC-modellen (Barns Behov i Centrum) styr arbetet med barns behov. BBiC-modellen är ett struktursystem som tillhandahålls av Socialstyrelsen och genom tillämpning ska stärka barnets position och delaktighet, ofta använt i utredningssyfte. Förutom barnets sju behov baserade på Barnkonventionen, vilka benämns vara hälsa, utbildning, känslö- och beteendemässig utveckling, identitet, familje- och sociala relation, socialt uppträdande samt klara sig själv, benämns även föräldraförmåga och miljö som två viktiga punkter. BBiC består av ett antal standardiserade dokument där bland annat en genomförandeplan ingår (Socialstyrelsen, 2015), vilket är det dokument som respondenterna berättar att de använder i arbetet på boendet. Användningen av BBiC i arbetet med ensamkommande barn kan kritiseras utifrån att modellen lägger stor vikt vid föräldraförmåga, vilket blir ett komplext område att arbeta med när föräldrar inte finns i en geografisk närhet. Dessutom kan det problematiseras att personalen definierar ensamkommande barns behov utifrån BBiC-modellen då dessa utgår från ett antal standardiserade behov med specifika underkategorier och därigenom inte ser till varje enskild individ (ibid.). Även respondenten nedan berättar att verksamhetens arbete är styrt efter BBiC-modellen.

Verksamheten är organiserad efter BBiC på det sättet att våra genomförandeplaner är skrivna efter de områden [som BBiC benämner som behov]. (Charlie)

Genom att arbetet på boendena genomsyras av BBiC kan en risk uppstå att personalen väljer att definiera ungdomarnas behov utifrån modellen och inte utifrån varje enskild individ. I och med att relativa behov varierar utifrån olika samhällen och kulturer (Bergmark, 1998) är det viktigt att reflektera över hur BBiC-modellens standardiserade behov kan stämma överens med ungdomarnas behov när ungdomarna tills nyligen levt i ett samhälle som inte behöver vara likt det nuvarande svenska. Med BBiC som en fullständig utgångspunkt vid definitionen av ungdomarnas behov kommer risken att ungdomarnas individuella behov hamnar i skymundan mest troligt att öka (Socialstyrelsen, 2015), vilket leder vidare till frågan om vem som har rätt att definiera vilka behov ungdomarna har.

5.3.1 Vem får definiera behoven?

Lundberg (2009) uppmärksammar skillnaden mellan barns självuppfattade behov och vuxnas bild av barns behov, vilka kan skilja sig avsevärt åt. Är det ungdomarna själva som får beskriva behoven eller tar personalen själva den uppgiften? I alla professionella relation är makt ett viktigt begrepp att förhålla sig till och Skau (2007) benämner den ojämna maktrelation som uppstår när den hjälpare-partnern i relationen hjälpare-hjälpsökande har mer kunskap samt insyn i den andra partens liv. I relationen personal-ungdom hamnar ungdomarna automatiskt i ett underläge både på grund av att det är en vuxen-barn-relation samt att ungdomen ofta står utan andra resurser och tvingas förhålla sig till personalens bestämmelser. Personalen besitter en kunskap som möjliggör för arbete på boendet, vilket relaterar till en ökad makt och därigenom en större möjlighet att definiera ungdomarnas behov. Makt och kunskaps förhållande till varandra kan förstås genom att den med kunskap får makt och den med makt kan tillägna sig kunskap, vilket implicerar att den med makt kan bestämma vilka normer som råder (Svensson, 2007; Skau, 2007). På boendena relaterar fenomenet till att personalen har möjligheten att definiera ungdomarnas behov. I citaten nedan illustreras hur personalen tar sig makten att definiera ungdomarnas behov av aktivering samt utbildning.

De mår inte bra självklart och små grejor kan göra det lättare för dem att explodera, eller att visa deras illamående. (...) Det är därför viktigt att vi försöker aktivera dem på olika ställen på eftermiddagen och på kvällen när de är hemma. (James)

Vi har ganska hårt bestämt att vi inte tycker att det är försvarbart att boendet lägger en stor del av budget på aktiviteter som inte är lärorikare eller utvecklande för dem (...) Så vi försöker hitta på aktiviteter som visar nya aktiviteter i stan som de inte känner till, ger dem tillträde till nya platser och tar med dom på studiebesök (...) Men det är ju inte någonting som ungdomarna är positiva till, den förändringen. (Eleonora)

Respondenterna ger här uttryck för deras möjlighet att definiera ungdomarnas behov och därigenom forma sitt arbete utefter vilka behov de anser ungdomarna har. En tendens som framträder i citaten är att personalen har en normaliserande syn på hur de aktuella behoven uppkommer och bör arbetas med, vilket exempelvis tar sig form genom att respondenten ovan menar att aktivering är viktigt för att undvika konflikter och dåligt mående.

5.3.2 Utifrån vems behov sätts reglerna?

Vem som får bestämma reglerna på boendena tar avstamp i samma normalitets- och maktteori som den tidigare frågan om vem som får definiera ungdomarnas behov. Liknande hur personalen ges möjligheten att definiera ungdomarnas behov har de makten att bestämma vilka regler som gäller på boendet. Med den makt som automatiskt medföljer den professionella följs även makten att påverka vad som är normalt på boendet (Skau, 2007). Reglerna bestäms efter vad personalen anser normalt, det vill säga att personalens definition av normalitet i den aktuella situationen råder. Normalitet är dock aldrig homogent och motsättningar kan finnas i uppfattning och tolkning av de inblandade i samma situation (Svensson, 2007). På boendet finns en ständig genomströmning av olika sammanhang och kulturella uppfattningar vilket ständigt utmanar reglerna och möjliggör en förändring av normer. Respondenten James tydliggör i sitt uttalande nedan hur personalen likställer sin roll på boendet med en förälder som har makten att bestämma över vissa områden gällande ungdomen.

Jag kan inte lämna en tonåring att bestämma reglerna om väckningstider och tiderna när de ska lägga sig, samma som en vanlig familj där föräldrarna bestämmer. (James)

Med hjälp av makt- och normalitetsbegreppen kan tendensen förklaras genom att personalen använder sin makt att bestämma reglerna på boendet, vilka baserar sig på förförståelse och bilden av normalitet. Att personalen har den överhängande makten bidrar till att det är deras förförståelse som skapar normerna. I Holms (1995) teori om professionell hållning läggs tyngd på att den professionellas arbete ska styras av den hjälpsökandes behov och inte av den professionellas. Holms (2001) två begrepp *självkänedom* och *självdisciplin* har stor betydelse i detta arbete. Med självkänedom har den professionella en medvetenhet om egna behov och känslor samt har kunskap om sitt eget sätt att reagera i specifika situationer. Självdisciplin innebär att den professionella med hjälp av sin självkänedom avstår från att basera arbetet på egna behov (Holm, 2001). Viktigt att framhäva är att de behov som den professionella har skiljer sig från den typ av behov som ungdomen har. Ungdomarnas behov är behov som alla människor har medan de professionellas behov är drivkrafter för ett arbete. Exempelvis kan den professionella känna ett behov av att vara omtyckt och om detta behov sätts framför ungdomarnas kan det leda till att personalen inte håller hårt på viktiga regler i hopp om att bli mer omtyckt.

Reglerna som sätts på boendet skulle kunna förstås vara ett sätt för att lindra det som Holm (1995) benämner som de professionellas kontrollbehov. Tydliga rutiner och regler kan minska rädslan för personalen att bli anklagad för att utföra ett dåligt arbete, en kritik som exempelvis kan komma från ledning eller massmedia (Holm, 1995). Dock kan den starka kontrollen bidra till att ungdomarna blir mer passiva och beroende, vilket inte eftersträvas i arbetet med att ungdomarna ska bli självständiga. Ett par av de som intervjuades belyste komplexiteten i att driva en verksamhet baserad på fasta regler och ansåg att det var viktigt att ha synsättet att boendet är mer ungdomarnas hem än deras arbetsplats.

Det kan ju vara i situationen när mina, eller boendets intressen står emot ungdomens, frihet och självbestämmanderätt. Och då tänker jag att det är viktigt att hela tiden tänka på att det här är deras hem och inte min arbetsplats. (Eleonora)

Citatet ovan illustrerar komplexiteten i att arbeta på en arbetsplats som även fungerar som ett hem där intressen kan kollidera. Respondenten benämner att det både kan vara personalens egna eller boendets intressen som kan stå emot ungdomarnas och respondentens åsikt är att alltid sätta ungdomens intresse först. Ett tydligt exempel för att illustrera denna krock är när boendets intresse att upprätthålla en strukturerad arbetsplats genom exempelvis att bestämma fasta mat- och sovtider krockar med ungdomarnas behov av att vara självbestämmande och själva få avgöra när de är hungriga eller trötta. I dessa krockar är det inte alltid ungdomarnas behov som går först och vi har sett i intervjuerna att personalen inte alltid relaterar till ungdomarnas behov och intressen och situationer har framkommit där vi kan se att personalen sätter sina behov först.

Trots att personalen under intervjuerna uttrycker hur ungdomarna haft möjligheten att påverka flera regler på boendena, framkommer att ett antal regler sätts utifrån ungdomarnas absoluta behov, vilket i längden kan betyda att relativa behov och behov som inte är direkt kopplade till regeln åsidosätts. På alla boenden vi besökte fanns regler om när ungdomarna skulle vara hemma, vilka varierade mellan kl. 22-23 på vardagar med viss förskjutning på helger. På tre av fyra boenden fanns fasta tider när ungdomarna skulle vara på sina rum vilket innebar att det skulle vara tyst och släckt. Personalen sätter reglerna om när det ska vara tyst och släckt, dock är det viktigt att diskutera om regeln råder på grund av ungdomarnas eller personalens behov. Att ha många och fast regler för ungdomarna kan enligt Holm (1995) bidra till att ungdomarna inte känner sig respekterade och att personalen inte har tilltro till deras egna resurser. På grund av att sömn är ett absolut behov finns en möjlighet att

personalen väljer att hålla hårt på regeln för att tillgodose ungdomarnas behov av just sömn. Trots att regeln kan sägas gå emot ungdomarnas självbestämmande kan det förstås utifrån Holms (1995) teori som menar att inte sätta gränser också kan vara brist på respekt. Alla regler utformas utifrån mer än en faktor och regeln om sovtider kan även förstås utifrån personalens behov om att ungdomarnas sovtider ska passa ihop med deras arbetstider. Vi kunde i intervjuerna urskilja att den tid när ungdomarna skulle sova passade väl ihop med tiden för överlämning till nattpersonal. Under natten är det mindre bemanning vilket gör att även arbetsuppgifterna måste minska för att verksamheten ska vara funktionabel. Ett rimligt sätt att minska arbetsuppgifterna är att ungdomarna inte är vakna vid tillfället, och kan därför ses som en anledning till att regeln upprätthålls strikt.

Holm (1995) menar att alla professionella hjälpare måste reflektera över vilka behov som väger tyngst och används som motiv i arbetet samt vara medveten om att behoven annars kan uttrycka sig omedvetet och därigenom påverka ungdomen. I diskussionen om sovtider har vi benämnt ungdomarnas behov av att en god natts sömn samt personalens behov av att få arbetstiderna att klaffa. Båda dessa behov känns viktiga att diskutera när en regel om sovtid sätts, eftersom både personal och ungdom påverkas av dess utformning. Dock kunde vi vid en sammankoppling av intervjuer och tidigare forskning se att ytterligare ett av ungdomarnas behov kan påverkas av fasta sömntider. Tidigare forskning visar att ensamkommande barn använder sig av olika strategier för att hantera sin ångest och oro vilket ses som ett viktigt behov för välbefinnande (Stretmo & Melander, 2013). Stretmo och Melanders (2013) har i sin studie upptäckt att utövandet av dessa strategier är som viktigast under kvällar och nätter eftersom ångesten och oron orsakar sömnstörningar och mardrömmar. Boendes fasta sömntider kan därigenom hindra ungdomarnas strategier för att undvika ångest då inget utrymme ges till ungdomarnas egna behov.

Som tidigare nämnt skilde sig ett av boendena från de övriga genom att ungdomarna bodde i egna lägenheter och hade en större frihet att bestämma över sovtider.

Vi tycker att vi har försökt tänkt till ganska så logiskt, man ska ju inte vara någon militärföreläsning utan ska vara ett hem och om vi då ser till ungdomarna i den åldern (...) sen att vi inte springer omkring och pekar finger, har inte du lagt dig än? Det är det konceptet som är, vill du vara uppe lite längre och vill titta på TV så får du ta den friheten men du får också ta ansvaret på vardagar.
(Fabian)

I samklang med teorin om professionellt förhållningssätt kan det genom citatet upplevas som att boendet har reflekterat över vilka behov som ska väga tyngst vid införande av regler.

Respondenten ger här uttryck för att ha både självkänedom och självdisciplin i sitt arbete genom medvetenheten att inte låta de professionellas behov väga tyngst, vilket ger ungdomarna på detta boende en större möjlighet att utöva sina strategier för att lindra sin ångest och oro.

5.4 Syn på ungdomarna

Holm (1995) benämner begreppet människosyn som ett viktigt begrepp i strävan mot att få ungdomarna självständiga. Holm (1995) menar att personalen kan se ungdomarna som antingen vuxna och ansvarstagande individer eller som ansvarslösa individer som är i behov av mycket hjälp och kontroll i form av regler. Den syn personalen har på ungdomarna påverkar ungdomarna genom att de uppträder som personalen förväntar sig att de ska uppträda. En tendens vi kunde se hos respondenterna var att de inte var medvetna om vilken syn de egentligen hade på ungdomarna. På direkta frågor framgick det att de såg ungdomarna som vanliga ungdomar, dock framkom i andra frågor att de såg ungdomarna som känsliga och sköra på grund av den utsatta situation de befann sig i, vilket illustreras i citaten nedan

De mår självklart inte bra och små grejer kan göra det lättare för dem att explodera, eller att visa deras illamående och som när det är för många ungdomar i vardagsrummet på en gång. (James)

... så är de ju i en väldig jobbig i situation, kanske en utav den jobbigaste situationen i deras liv, de har flytt, många har flyktbeteende den första tiden, de kanske har föräldrar kvar i hemlandet eller något annat tredje land och bär på en väldigt stor oro. (Fabian)

Citaten ovan är representativa för hur majoriteten av respondenterna talade om ungdomarna, de såg dem som utsatta personer som bär på mycket oro samt individer som inte skulle kunna kontrollera sina känslor i en utsatt situation. Tendensen att personalen såg på ungdomarna som offer framkom i intervjuerna, vilket även illustreras i citaten ovan. Deras syn på ungdomarna som framkommit i intervjuerna kommer påverka ungdomarna genom att de ser sig själva som offer, som individer som inte kan kontrollera sina känslor samt som hjälplösa individer. Tidigare forskning benämner vikten i att ungdomarna inte ses som offer på grund av det de varit med om utan som vanliga individer som är starka, duktiga och ansvarstagande (Hessle, 2009; Kohli, 2007). Det framkom likaså i intervjuerna att majoriteten av respondenterna såg ungdomarna som en homogen grupp och inte som en grupp av enskilda individer. Inget boende ansåg sig göra skillnad på regler och förmåner utifrån ålder eller

mognad och menade att åldersspannet, vilket som mest var fem år mellan den yngsta och äldsta ungdomen, inte var betydelsefullt. Enligt svensk lag ska varje barn ses som en individ med egna åsikter och behov samt att ålder och mognad ska väga lika tungt vid beslut som rör barn (SFS 2001:453). När intervjupersonerna fick frågor om hur de arbetade för att se varje individs olika behov utifrån ålder och mognadsgrad framkom det att personalen till stor del likställde alla ungdomar. Dock framkom att en skillnad sågs mellan ungdomarnas mognadsgrad och att flera benämnde det faktum att ungdomarna varit med om en flykt samt andra traumatiska upplevelser påverkade deras mognadsnivå. Personalens sätt att förhålla sig till ungdomarnas ålder och mognad stämmer därför inte överens med hur lagen är utformad. Kohli (2007) påpekar att det är viktigt att ungdomarna ses som individer med egna behov, vilket denna gruppering av ungdomarna inte bidrar till.

Vidare diskuteras två behov, delaktighet och trygg relation, vilka framgår extra tydligt i intervjuerna och hur personalen arbetar specifikt med dessa behov på boendet.

5.5 Skapandet av en trygg relation

Ett av de behov som urskiljs och genomsyrar alla intervjuer är behovet av att ha en trygg vuxen i sin närhet.

Jag börjar med att jobba med lite dokumentation eller administrativa uppgifter i soffan så att jag finns i boendet när de första vaknar. (Eleonora)

På eftermiddagen kommer de tillbaka och då måste jag vara ute här i de gemensamma utrymmen där alla är och fokusera min tid på ungdomarna, prata med dem, fråga vanliga frågor; hur gick det i skolan? Vad lärde du dig idag? Hur mår du? Allt möjligt kring dem, skola, boende och hälsa. (James)

Citatet illustrerar hur personalen arbetar med behovet genom att vara ute i de gemensamma områdena när ungdomarna befinner sig i boendet och på så sätt gör de sig tillgängliga för ungdomarna. Behovet av en trygg vuxen i sin närhet och en trygg relation benämns som ett viktigt behov i tidigare forskning om ungdomarnas välbefinnande (Kohli, 2007), samt anses vara ett grundläggande behov för alla barn enligt BRIS (2015a). En tendens som framträder i respondenternas resonemang rörande den trygga relationen är att personalen finns där för hela boendet som en grupp snarare än för varje individ. I intervjuerna framgår att varje individ har kontaktsamtal med sin kontaktperson, vilket är en person ungdomen skapar en nära relation

med på grund av regelbunden och enskild kontakt. Kontaktpersonen finns dock inte alltid på boendet och om ungdomens behov att alltid ha en trygg vuxen i sin närhet ska uppfyllas krävs att annan personal kan fylla denna plats. Ett behov som ensamkommande barn har enligt tidigare forskning (Hessle, 2009) är att ses som individer, ett behov som till viss del uppfylls med kontaktsamtal. Vi ser att en del av arbetet sker på gruppnivå och det är därför rimligt att undra över vems behov som styr detta sätt att arbeta? Holm (2001) menar att en professionell hållning är att sätta ungdomarnas behov och intressen i främsta rummet, vilket säger att personalens behov inte får vara styrande för hur arbetet sker. Ett behov som personalen kan ha, vilket skulle kunna utläsas ur citaten, är behovet av att hålla en känslomässig distans till ungdomarna. Stretmo och Melander (2013) skriver att en för nära relation till ungdomarna kan bidra till att personalen upplever stora emotionella dilemman. Dilemman vilka kan leda till att personalen distanserar sig från individen i en motvilja att skapa en emotionell närhet som i slutändan kan komma att påverka personalens mående. Hur personalen på boendet menar att de arbetar för att skapa trygga relationer skulle kunna relateras till dessa teorier, då deras sätt att finnas för hela gruppen ger ett sken av emotionell distans. Om personalen fullständigt ska kunna uppfylla behovet av att varje individ har en trygg och nära relation till ungdomarna kan en möjlig konsekvens vara att personalen upplever att det finns en risk att de sviker ungdomarna, exempelvis vid byte av arbetsplats, vilket kan ses som en rimlig anledning till emotionell distansering. Ytterligare en faktor vid nära emotionella kontakter på arbetsplatsen är att skillnaden mellan arbete och privatliv kan minska. I enlighet med teorin om professionell hållning (Holm, 1995) skulle en rimlig anledning till att personalen arbetar efter att skapa trygga relationer på gruppnivå vara att personalens behov styr och väger tyngre än ungdomarnas.

5.6 Delaktighet

Forskning visar att ensamkommande barn har ett behov av att få vara delaktiga i de beslut som rör dem (Kholi, 2007), vilket är i princip alla beslut som ett boende fattar. Socialstyrelsen (2013) benämner vikten av att detta behov uppfylls och deras kartläggning visade att ungdomar på boende för ensamkommande barn inte ansåg behovet var uppfyllt. Vid direkta frågor kan två sätt urskiljas som personalen menar ger ungdomarna möjligheten att uttrycka sina åsikter och komma med förslag om förändringar i verksamheten, vilka fanns på alla boenden. Dessa är husmöte och kontaktpersonsamtal. På husmötena samlas personal och ungdomarna en gång varje vecka för att diskutera såväl veckans matsedel som regler på

boendet. Varje ungdom har en kontaktperson i personalen som är mer ansvarig för myndighetskontakter och beslut gällande ungdomen. Kontaktpersonen och ungdomen bör en gång i veckan ha ett samtal där fokus kan ligga på praktiska saker, värderingar eller ungdomens mående. Ett av boenden hade även en tredje möjlighet för ungdomarna att uttrycka sina åsikter. Detta genom en åsiktslåda placerad i de gemensamma utrymmen där ungdomarna kunde lägga lappar vilka kunde vara anonyma, dock menade personalen på detta boende att åsiktslådan sällan användes. En problematisering är dock värd att göras om dessa sätt gör det möjligt för alla ungdomar att vara delaktiga och undviker att enskilda individer inte uttrycker sina önskemål, vilket personalen möter med att de försöker se alla individer men att en risk av att någon ungdom faller mellan stolarna fortfarande finns. Personalen förklarar även att varje ungdom är involverad i sin individuella genomförandeplan och därigenom har möjligheten att påverka de mål som sätts för varje ungdom.

Ovannämnda sätt använder personalen i arbetet med ungdomarnas delaktighet, men vi kan i intervjuerna utläsa att i praktiken kanske arbetet med delaktighet inte är så självklart som personalen uttrycker.

Vi har ju husmöte (...) de sakerna som de lyfter, som de vill förändra. tanken är att vi i så stor utsträckning som det bara är möjligt ska försöka förändra dom sakerna, vissa sakerna måste ju vara på ett visst sätt, vi kan ju inte ändra på dom. Men det är ett sätt, ett forum för demokratifostran.
(Hugo)

Citatet illustrerar hur personalen ger ungdomarna möjlighet att genom husmöte påverka, samtidigt som en tydlig medvetenhet finns om att personalen har makten att bestämma vilka regler ungdomarna i praktiken får påverka. Respondenten uttrycker att husmöte är ett forum för demokratifostran, dock görs tydligt att personalen i vissa fall får agera diktator. Personalen ger ungdomarna en illusion att de får vara delaktiga men i intervjun kan det tolkas att det inte stämmer. Att regler och rutiner ofta är till den professionellas fördel kan utläsas i denna situation, vilken grundar sig i att den professionella har mer makt i relationen personal-ungdom (Skau, 2007). Personalen på boendet ska arbeta aktivt för att ungdomarna ska vara delaktiga, men i fall där en förändring anses olämplig enligt personalen eller skulle kunna generera negativa konsekvenser för dem själva eller ungdomarna, kan personalen använda sig av sin makt för att inte genomföra nämnda förändringar. Exempelvis om ungdomarna vill ändra på en regel som personalen anser äventyrar deras säkerhet eller en förändring som skulle ändra personalens arbetstider icke fördelaktigt.

I enlighet med Holms (1995) teori och begreppet människosyn kan den illusion personalen ger till ungdomarna att de får vara delaktiga i teorin men sen inte i praktiken bidra till att ungdomarna agerar så som personalen ser dem. Genom att inte ge ungdomarna makten att påverka indikerar personalen att de ser ungdomarna som individer inte mogna nog att påverka alla beslut som berör dem. Enligt Holm (1995) kommer synsättet att bidra till en negativ spiral där ungdomarna agerar som individer som inte är mogna nog att påverka alla beslut vilket leder till att personalens bild av ungdomarna förstärks ytterligare. För att bryta denna spiral är det viktigt att personalen är medveten om den människosyn de utstrålar till ungdomarna, en medvetenhet som kan agera skyddsfaktor och som gör ungdomar och personal mer likvärdiga.

Personalen förklarar att deras synsätt på ungdomarna, vilket rättfärdigar att de inte får vara delaktiga i alla beslut, med att ungdomarna inte ännu är vuxna människor. Citatet nedan illustreras fenomenet.

Jag kan inte lämna en tonåring att bestämma reglerna om väckningstider och tiderna när de ska lägga sig, samma som en vanlig familj där föräldrarna bestämmer. (James)

Jag tror också att man (...) måste sätta lite regler över deras huvud, som det där med när de ska vara hemma på kvällarna. Jag menar, det hade ju jag när jag var liten också, för att även om de är stora så är de inte vuxna. (Cleo)

Personalen jämför ungdomarna med sig själva och vanliga familjer, där ungdomar inte har möjligheten att påverka alla beslut. Personalen ser det som en norm att tonåringar inte får bestämma vissa saker själva, och denna jämförelse med vanliga tonåringar bidrar till att personalen grupperar ungdomarna och inte ser dem som individer med varierande ansvarsnivåer. Fenomenet kan förstås utifrån Holms (1995) teori som menar att det inte är ovanligt att professionella ser människor som standardiserade varelser där alla reagerar likadant. En gruppering av människors behov och beteende kan vara omedveten men syns som tydligast när den professionella är osäker på hur varje individ ska hanteras. Detta sätt att agera möjliggör för personalen att lösa svåra situationer på ett enkelt sätt (Holm, 1995). Vid beslut rörande ungdomarna underlättar det för personalen att applicera samma norm på alla ungdomar, vilket är hämtad från deras egna erfarenheter av vad en ungdom behöver. Det är dock värt att problematisera vilka skillnader det finns mellan ungdomarna på boendet och de ungdomar som personalen har byggt upp sin norm utifrån. Respondenterna har tidigare nämnt (se avsnitt 6.3) att ungdomarnas mognadsgrad mest troligt är påverkad av deras situation och

erfarenheter och att en del ungdomar agerar äldre än de är. En faktor som borde påverka personalens sätt att tänka och uppmärksamma att en skillnad finns och att deras norm skapad av förförståelse därigenom inte kan appliceras rakt på.

På frågan om personalen tror att ungdomarna känner sig delaktiga uttrycker flera av respondenterna att de inte tror ungdomarna känner sig delaktiga. Personalen ser att en möjlig förklaring till att ungdomarna inte känner sig delaktiga är att deras bild av delaktighet skiljer sig från personalens.

Det är ju så att det är de viktigaste punkterna för dem är ju; hur länge ska jag bo här? När får jag flytta vidare? (...) det är de saker som de skulle vilja ha inflytande över som inte vi heller styr över (...) Så om du skulle fråga ungdomarna om de känner sig delaktiga i sitt boende så skulle de nog först säga "om jag fick bestämma så skulle jag flytta till en träningslägenhet nu" och "varför lyssnar ingen på mig att jag vill det". Men jag tror ändå att de känner att vi bryr oss om vad de vill när det gäller rutiner hemma, tider, måltider, aktiviteter, att ta hem gäster, det som rör boendet. (Charlie)

Citatet belyser hur personalen pratar om vad ungdomarna ser som sina egna behov. I citatet förklaras att det som ungdomarna ser som delaktighet är saker som personalen inte kan påverka, vilket kan skapa en förståelse för varför ungdomarna uttrycker att de inte är delaktiga. Vad personalen har makten att påverka är deras nuvarande boendesituation och de regler som är aktuella där. Att ensamkommande barn har ett behov av att vara delaktiga kan utläsas i forskning (Kohli, 2007) och förhåller sig till vad BRIS (2015a) benämner som barns grundläggande behov, men uppfyllandet av behovet blir komplext när olika bilder finns av vad som är att uppfylla behovet. När personalen hanterar denna komplexa situation är det viktigt att personalen strävar efter att handla professionellt genom att de styrs av strävan att uppfylla ungdomarnas behov på lång och kort sikt (Holm, 1995).

... för det är verkligen deras bästa på lång sikt som vi tänker på. Det är ju inte alltid det som de håller med och skulle vilja i stunden, men det är deras utveckling på lång sikt som vi bygger vårt arbete på. (Eleonora)

Med citaten kan vi utläsa att personalen arbetar aktivt med behovet delaktighet, eftersom de uppfyller kravet att se till ungdomarnas behov och att de ser vad som är bäst för dem både på lång och kort sikt. Citaten illustrerar komplexiteten i att hålla ett professionellt förhållningssätt när hjälparen och den hjälpsökande har olika bild av vilka behov som bör uppfyllas, ett fenomen som vidare kommer att behandlas i den avslutande diskussionen.

5.7 Förhållningssätt

Ovan har vi fokuserat på hur personalen ser på och arbetar med ungdomarnas behov, för att tydliggöra hur personalen arbetar med ungdomarnas behov kommer vi vidare att redogöra för olika förhållningssätt personalen kan anta och vilka urskiljs i vår empiri.

För att uppnå professionell hållning krävs att den professionella sätter den hjälpsökandes behov och intressen framför sina egna. Den professionella behöver vara medveten om vilka behov hen behöver få tillfredsställda i arbetet för att dessa inte ska styra arbetet med den hjälpsökande (Holm 1995, 2001). Genom att vara medveten om sina egna behov och sätta ungdomens behov samt intressen framför sina egna kan personalen uppnå professionell hållning. Stretamo och Melander (2013) samt Kohli (2007) har sett två respektive tre förhållningssätt vilket professionella som arbetar med ensamkommande barn använder i sitt arbete. Ett av de två förhållningssätt Stretamo och Melander (2013) benämner, vilket vi kunde se tendenser till i våra intervjuer, är det regelstyrda förhållningssättet vilket förbereder ungdomarna för självständighet genom tydliga regler och gränser. Stretamo och Melanders (2013) beskrivning av det regelstyrda förhållningssättet är relativt strikt och menar att den professionella inte skapar en nära relation med ungdomarna för att lättare kunna hantera förväntade emotionella dilemman, till exempel vara tvungen att ta avsked av ungdomarna vid byte av arbetsplats eller om ungdomen får avslag på sin asylansökan. Stretamo och Melander (2013) regelstyrda förhållningssätt gick att se hos personalen genomgående under arbetet, dock hade våra respondenter inget specifikt förhållningssätt de arbetade efter konstant. Vilket förhållningssätt de arbetade efter var beroende av situationen, vilket snarare liknar det som Kohlis (2007) forskning påvisade. Kohli (2007) kom i sin studie fram till att socialarbetarna arbetade utifrån tre olika förhållningssätt som kan ses som tre olika steg socialarbetaren går igenom med ungdomen. Det första steget var *sammanhållning* som beskriver hur socialarbetaren arbetade med att ungdomen skulle börja skolan, få en hälsoundersökning, få tillgång till träningskort och så vidare, allt det som helt enkelt fick vardagen att flyta. Det andra steget var *anknytning* som beskriver vikten av att ha en bra relation med ungdomen och detta uppnåddes genom att socialarbetarna försökte förstå vad ungdomen gick igenom. *Sammanhang* som var det tredje steget handlar om hur socialarbetaren försöker hjälpa ungdomarna att se sig själva som självständiga, starka individer som ska vidare ut i vuxenvärlden. När alla steg var uppnådda växlade socialarbetarna mellan de tre olika förhållningssätten och vilket de valde att använda i arbetet

var utefter ungdomarnas behov och vad det bästa var för ungdomen i den situationen. Utifrån Kohli (2007) och Stretamo och Melander (2013) har vi i vår empiri urskilt tre olika förhållningssätt hos våra respondenter, ett striktare förhållningssätt, ett ”frihet under ansvar” och det tredje är ett förhållningssätt som bygger på att personalen önskade vara en förebild för ungdomarna. Alla förhållningssätten har tendenser från de olika förhållningssätten Kohli (2007) uppmärksammade i sin studie och det striktare förhållningssättet har även tendenser från Stretamo och Melanders (2013) regelstyrda förhållningssätt. Vi kommer nedan förklara dessa olika förhållningssätt samt hur de förhåller sig till varandra.

Det strikta förhållningssättet kan förstås genom att flera av boendena hade tydliga regler om matlagning, städning samt tid för hemkomst och sömn. Respondenterna fäste stor vikt vid att reglerna upprätthölls och på det sätt reglerna var utformade styrde de tillsammans en stor del av ungdomarnas vardag. Personalen såg det som sitt ansvar att ungdomarna följde reglerna och arbetade aktivt för att de inte skulle behöva uppleva konsekvenserna som blev när reglerna bröts, exempelvis missa skolan eller att socialsekreterare behövde underrättas om misstag.

... sen ligger det i mitt ansvar att väcka de som går i skolan, att se till att de kommer upp, se till att de äter ordentligt frukost, se till att de går till skolan i god tid. (James)

Citatet ovan illustrerar hur personalen ser det som sitt ansvar att reglerna upprätthålls samt att personalen visar vad som är normen i det svenska samhället, likt Stretamo & Melanders (2013) regelstyrda förhållningssätt i vilket personalen ser det som sin uppgift att styra ungdomarna in i det svenska samhället med hjälp av regler. Att sätta regler kan, som vi tidigare nämnt, vara ett sätt att visa respekt (Holm, 1995). Enligt professionsteorin kan strikt upprätthållande av reglerna vara ett sätt för personalen att visa ungdomarna respekt för att de ännu inte är vuxna och genom reglerna inte ge dem ett fullt vuxet ansvar. Vilket i sin tur kan relateras att de bryr sig om ungdomarna och att ungdomarna ska få vara ungdomar samt är ett sätt för personalen att skapa en trygg relation där ungdomen känner att den har en vuxen som ser till ens alla behov.

Det andra förhållningssättet, *frihet under ansvar*, kan ses som en motpol till det regelstyrda förhållningssättet, där personalen arbetar med att ungdomarna ska få välja vilken tid de vill gå och lägga sig, när de vill laga mat och att de genom sina misstag lär sig. Detta förhållningssätt blev tydligast på motpolsboendet där sättet att arbeta på skiljde sig markant

från övriga boenden. Citatet nedan illustrerar hur ungdomarna styr över sina egna liv och själva bidrar till att jobba mot självständighet;

Det är den friheten du har att vill du sitta uppe och titta på TV så varsågod men det blir mindre timmar för dig att sova. Och de måste, de går upp själva, vi springer inte och väcker dem, det får dem klart för sig från allra första början och det fungerar jättebra (...) man får ge dem lite tid, man får ge dem den möjligheten, okej då, kanske dem får misslyckas några gånger med att komma upp till skolan, men dem lär sig utav det också, man lär sig utav sina misslyckanden. (Fabian)

På det boende som skiljde sig från de övriga var personalen tydliga med att ungdomarna skulle bli självständiga individer som skulle klara sig själva, vilket relaterar till Kohlis (2007) sista förhållningssätt, sammanhang, där socialarbetarna försökte hjälpa ungdomarna att se sig själva som starka, självständiga individer genom att de skulle klara sig själva. Genom att låta ungdomarna ha frihet under ansvar utgår personalen från att ungdomarna är ansvarstagande individer medan i en version av ett regelstyrt förhållningssätt där ungdomarna har mindre frihet får de inte samma skydd mot personalens godtycke, det vill säga mot den bild personalen har om vad som är bäst för individen. Vi kan utifrån detta förhållningssätt urskilja att personalen arbetar med att få ungdomen självständig, samtidigt som det möjliggör att ungdomarna på eget valt sätt får arbeta med sina behov, exempelvis strategier för att lindra oro och ångest.

Det sista förhållningssättet vi kunde urskilja var förebild. Detta förhållningssätt kan tydliggöras genom följande citat:

Jag ska ju förhoppningsvis vara en förebild för dem här, låter lite klyschigt men en förebild för de här ungdomarna. Jag jobbar inte här av en tillfällighet jag har förhoppningsvis utbildning, kunskap, erfarenhet, livserfarenhet, arbetslivserfarenhet och kanske också en viss social, alltså den här sociala kompetensen, och kulturell [kunskap] (...) så att man kan dela med sig av det svenska samhället (Hugo).

I citatet illustreras hur personalen på boendet finns till för att vara en modell för ungdomarna vilken visar vad som anses vara rätt eller fel, istället för endast genom regler påtala det. Svensson (2007) påtalar att verksamheter inom vård och behandling styrs av personalens normer om hur ungdomarna bör agera, vilket påverkar personalens arbete samt ungdomarnas syn på vad som är normalt. I och med personalens stora möjlighet att påverka ungdomarna är det rättfärdigat att fråga sig vad det är som gör att respondenterna anser att de har rätten att

vara förebilder? Citatet ovan illustrerar hur respondenten anser sig få vara en förebild på grund av den kunskapen de besitter vilket genom sin anställning på boendet godkänns vara en legitim sådan. Vid en anställning förväntas att den anställda uppfyller de krav som arbetet kräver, vilket indirekt säger att den anställda har den kunskap som krävs för att arbeta med ensamkommande barn och därigenom även vara en lämplig förebild för ungdomarna. Förstått utifrån Skau (2007) och Svenssons (2007) diskussion rörande kunskap och makt kommer de anställdas makt på grund av denna kunskap väga tyngre vilket vidare bidrar till personalens ökade möjlighet att skapa normer. Normer som tydliggörs genom deras beteende och de regler de sätter.

Personalen lagar mat och städar tillsammans med ungdomarna och är ett sätt att visa ungdomarna hur en vanlig dag ser ut och visa dem hur man sköter sig bra. (James)

Respondenten uttrycker att personalens arbete är ett sätt att visa hur en ungdom bör agera för att anses ha ett gott och skötsamt beteende. Som tidigare nämnt är normer inte samma för alla människor och motstridiga uppfattningar kring vad som är en norm kan ses mellan såväl olika individer som olika samhällen och kulturer (Svensson, 2007). I citatet ovan kan vi urskilja att hänsyn inte tas till att normer kan variera och att personalens uppfattning om vad som är ett gott agerande inte behöver vara överensstämmande med ungdomarnas. Det saknas en problematisering av de normer som utspelar sig på boendet utifrån personalens sida, vilket även kan benämnas som en avsaknad av självreflektion där personen tar ett steg tillbaka och reflekterar över vilka normer de framför till ungdomarna, ett krav för att uppnå professionell hållning enligt Holm (2001).

Ovan har vi redogjort för de tre förhållningssätten vi kunde urskilja hos personalen, alla tre fanns på alla boenden, skillnaden var dock att de olika boendena fäste olika stor vikt vid förhållningssätten. Exempelvis styrde ett boende sin verksamhet utifrån det regelstyrda förhållningssättet medan ett annat styrde sin verksamhet utifrån förhållningssättet ”frihet under ansvar”. Vidare diskuterar vi detta fenomen i avslutande diskussion.

6. Avslutande diskussion

Genom studien framkommer det att arbetet med ungdomarnas behov komplicerat och på ett boende där hänsyn ska tas till flera ungdomar kan fasta rutiner och regler göra det svårt för

personalen att se allas individuella behov. Utifrån vår teoretiska utgångspunkt, Holms (1995) teori om professionell hållning, har vi analyserat personalens sätt att arbeta med ungdomarnas behov. Vi har utgått från Holms (2001) krav på en professionell hållning, vilka alla är komplexa och kan tillskrivas positivt eller negativt värde utifrån situation. Med hjälp av dessa begrepp har vi fört ett resonemang kring personalens professionella hållning. Syftet med vår studie var att undersöka hur personal arbetar med och definierar ungdomarnas behov, vilket undersöktes genom intervjuer med boendepersonal på HVB-hem för ensamkommande barn. Dock är vår mening inte att påtala om de anställda har en professionell hållning eller inte, utan snarare hur deras sätt att arbeta förhåller sig till professionalitetsbegreppet. De behov vi kunde urskilja i vår studie genom sättet personalen uttryckte sig var, förutom de basala, behovet av en trygg relation, delaktighet, aktivering samt behovet av att lindra oro och ångest. Vi kunde urskilja tre förhållningssätt som personalen hade i sitt arbete, det strikta, frihet under ansvar och förebild. De tre sätten skiljde sig från varandra men i alla sätt kunde vi anträffa att personalen arbetade för ungdomarnas bästa samt hade målet att forma dem till självgående individer. Även om ett antal boende hade mer strikt syn på efterföljning av regler medan ett av boendena en mer liberal syn, betyder det inte att ena boendet har bättre professionell hållning än det andra. En professionell hållning är när den professionella kan se vilka behov som är viktiga för den hjälpsökande och sätta den hjälpsökandes behov framför sina egna (Holm, 1995) och båda förhållningssätt kan sägas arbeta efter ungdomarnas behov. Det strikta genom fasta regler som visar att personal bryr sig om att ungdomarna och frihets-boendet genom att ungdomarnas självbestämmande är essentiellt i verksamheten. Vilka faktorer som Holm (1995) benämner som krav på en professionell hållning går att vända och vrida på beroende på vad ungdomens behov är. Vid en bedömning av personalens professionella hållning måste därför många faktorer vägas in, vilket komplicerar möjligheten att säga att ett boende har en mer professionell hållning än ett annat. Dock kan en sammanslagning av personalens förhållningssätt i arbetet ge en hint om hur professionaliteten ser ut på boenden för ensamkommande barn.

Personalen beskrivning av arbetet med ungdomarnas behov innehöll flera metoder som var ämnade att tillgodose ungdomarnas individuella behov, däremot visar vår studie att alla sätt inte fungerade i praktiken. Det har framkommit i studien att det finns en slitning mellan hur personalen talar om ungdomarna och den människosyn de uttrycker i sitt arbete. Holm (1995) benämner människosyn som ett viktigt krav i strävan mot professionell hållning, vilket kan ses som en viktig faktor som påverkar arbetet. En tendens som framkommit i studien är att även om personalen menar att de ser till ungdomarnas individuella behov så kan de utläsas

i deras sätt att prata att de arbetar mycket på gruppnivå. Detta kan till en stor del bero på att det finns knappa personalresurser och att tid och möjlighet att se till varje enskild ungdom inte finns. Genom att personalen inte har möjlighet att tillgodose ungdomarnas individuella behov, kan detta påverka ungdomarnas hälsa och välbefinnande.

Genom vår analys av empirin kan det antas att arbetet att tillgodose ungdomarnas behov inte är tillräckligt eftersom personalen själva uttrycker att ungdomarna inte känner att alla deras behov uppfylls samt att vi kan utläsa att behovsarbetet mynnar ut i komplexa dilemman. Dock kan en möjlig förklaring vara att ungdomarna är i en utsatt situation, vilket i sig kan göra det svårt för dem att urskilja de områden där möjlighet till påverkan finns. Trots att situationen gör det komplext att arbeta med ungdomarnas behov och få ungdomarna att känna att deras behov är tillgodosedda är det viktigt att personalen fortsätta jobba aktivt för att uppfylla behoven och ge ungdomarna fler möjligheter att få sina behov uppfyllda. Många ungdomar är även i en ålder där gränsen mellan vuxen- och barnvärlden är tunn, och det kan vara svårt för personalen att veta vilka behov ungdomarna själva ska kunna uppfylla och vilka behov de behöver hjälp med. När ungdomarna fyller 18 år kommer de få klara sig själva vilket kan göra det svårt för personalen att veta vilka behov hos ungdomarna de behöver fokusera på för att ungdomarna ska uppnå självständighet. För att personalen lättare ska kunna förstå vilka behov hos ungdomarna som är viktiga att uppfylla behövs det mer forskning inom området. Det hade varit intressant att undersöka vad ungdomarna säger om sina behov, vilka behov de själva ser som viktiga, en vinklig på studien vi inte haft möjlighet att göra på grund av etiska skäl. Vidare forskning kan även vara att jämföra de olika boendens sätt att arbeta med ungdomarnas behov, då det i vår empiri går att utläsa att en stor skillnad finns.

När ensamkommande barns behov inte tillgodoses, vilket enligt tidigare forskning leder till ohälsa (Kohli, 2007), är det viktigt att reflektera över hur personalens arbete kommer påverka ungdomarna i framtiden. I och med dagens ansträngda situation och de resurser som saknas är det viktigt att inte glömma bort att det är människor och deras hälsa vi arbetar med. Om det inte finns tillräckligt med resurser för att undvika ohälsa hos ensamkommande barn finns det en risk att situationen ständigt förvärras och samhället får ta en större smäll i framtiden, både ekonomiskt och folkhälsomässigt.

7. Referenser

- Barnombudsmannen. (2015a). *Barnkonventionen*. Hämtad 2015-11-13, från <http://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>
- Bergmark, Å. (1998). *Nyckelbegrepp i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- BRIS (2015a). *Grundläggande behov*. Hämtad 2015-12-04, från <https://www.bris.se/?pageID=585>
- BRIS. (2015b). *Vårdnad, boende och umgänge*. Hämtad 2015-12-04, från <https://www.bris.se/?pageID=586>
- Brunnberg, E., Borg, R.-M., & Fridström, C. (2012). *Ensamkommande barn- en forskningsöversikt*. Lund: Studentlitteratur AB
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Chechak, D. (2015). Social Work as a Value-Based Profession: Value Conflicts and Implications for Practitioners. *Self-Concepts Journal of Social Work, Values and Ethics*, 12(2)
- Derluyn, I. & Broekaert, E., (2008). Unaccompanied refugee children and adolescents: The glaring contrast between a legal and a psychological perspective. *International Journal of Law and Psychiatry*, 31 (4), 319-330. doi:10.1016/j.ijlp.2008.06.006
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2011). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.
- Halldén, G. (2003). Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8 (1-2), 12-23.
- Hessle, M. (2009). *Ensamkommande men inte ensamma: tioårs-uppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Stockholm: Stockholms universitet, pedagogiska institutionen. Avhandling
- Holm, U. (1995). *Det räcker inte att vara snäll. Förhållningsätt, empati och psykologiska strategier hos läkare och andra professionella hjälpare*. Falkenberg: Natur och kultur.
- Holm, U. (2001). *Empati, att förstå andra människors känslor*. Stockholm: Natur och kultur
- Holm, U. (2002). Empathy and professional attitude in social workers and non-trained aides. *The international journal of social welfare*, 11, 66-75.

- Howe, D. (1995). *Attachment theory for social work practice*. USA: Palgrave
- IVO. (2015). *Delaktighet för barn och unga i samhällets vård*. Stockholm: IVO
- Juul, S. (2009). Recognition and judgement in social work. *European Journal of Social Work*, 12 (4), 403-417.
- Kalman, H. & Lövgren, V. (2012). Etik i forskning och etiska dilemman - En introduktion. I Kalman, H. & Lövgren, V (red.). *Etiska dilemman - forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Kohli, R.K.S. (2006) The comfort of strangers: social work practice with unaccompanied asylum-seeking children and young people in the UK. *Child & family social work*, 11 (1), 1-10. doi: 10.1111/j.1365-2206.2006.00393.x
- Kohli, R.K.S. (2007). *Social Work With Unaccompanied Asylum Seeking Children*. USA: Palgrave Macmillan
- Lindgren, S-Å. (2007). Michel Foucault. I Andersen, H. & Kaspersen, L-B. (red). *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundberg, A. (2009). *Principen om barnets bästa i asylprocessen – ett konstruktivt verktyg eller kejsarens nya kläder?* Malmö: Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare.
- Maslow, A. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row
- May, T. (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur
- Migrationsverket. (2015a). *Fakta om migration*. Hämtad 2015-12-16, från <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration.html>
- Migrationsverket. (2015b). *Inkomna ansökningar om asyl 2015*. Hämtad 2015-12-16 från <http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1448974429957/Inkomna+ansökningar+om+asyl+2015+-+Applications+for+asylum+received+2015.pdf>
- Migrationsverket. (2015c). *Inkomna ansökningar om asyl 2014*. Hämtad 2015-12-03, från <http://www.migrationsverket.se/download/18.39a9cd9514a346077211b0a/1422893141926/Inkomna+ansökningar+om+asyl+2014+-+Applications+for+asylum+received+2014.pdf>

Migrationsverket. (2015d). *Om myndigheters ansvar*. Hämtad 2015-11-27, från <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Olika-myndigheters-ansvar.html>

Migrationsverket (2015:e). *Asylregler*. Hämtad 2015-12-07, från <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Asylregler.html>

Nationsencyklopedin. Hämtad 2015-12-04, från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/behov>

Nilsson, B. (2014). Gäller Maslows behovstrappa fortfarande? *Forskning & Framsteg*. Nr. 3. Tillgänglig: <http://fof.se/tidning/2014/3>

Proposition 1996/97:124. *Ändring i socialtjänstlagen*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/1997/03/prop.-199697124>

Schiratzki, J. (2005). *Barnets bästa i ett mångkulturellt Sverige*. Uppsala: Iustus Förlag AB.

SFS 2001:397. *Socialtjänstförordningen*. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 2010:532. *Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.* Stockholm: Justitiedepartementet L7

SFS 2005:716. *Utlänningslag*. Stockholm: Justitiedepartementet L7

Skau, G-M. (2007). *Mellan makt och hjälp. Om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare*. Malmö: Liber

SOU 1997:116. *Barnets bästa i främsta rummet. FN:s konvention om barns rättigheter i Sverige*. Stockholm: Socialdepartementet

Socialstyrelsen (2005). *Grundbok i BBIC. Barn behov i centrum*. Stockholm: Socialstyrelsen

Socialstyrelsen. (2013). *Ensamkommande barn och ungas behov – en kartläggning*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Stretmo, L., & Melander, C. (2013). *Får jag vara med? Erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp*. Göteborg: Göteborgsregionens kommunalförbund.

Svensson, K. (2007). Normer, normalitet och normalisering i Svensson, K. (red) *Normer och normalitet i socialt arbete*. 17-34. Lund: Studentlitteratur

United Nations, Committee on the Rights of the Child (2015). *Convention on the Rights of the Child*. Hämtad 2015-11-16, från <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Informationsbrev till respondenter

Hej!

Vi heter Sofia Skoglund och Maria Ekelund och är socionomstudenter på Lunds universitet. Vi skriver för närvarande en uppsats på C-nivå som handlar om hur personalen på boende för ensamkommande barn arbetar med barnperspektivet. Uppsatsen syftar till att ta reda på hur personalen tänker kring ämnet samt de svårigheter som kan uppstå i och med detta arbete. Ensamkommande barn är idag ett aktuellt ämne där ännu inte särskilt mycket forskning finns, varför vi ser det som viktigt att studera detta. Därför är din medverkan värdefull!

Tidsåtgång för intervjuerna beräknas vara ca 40 minuter. Intervjuerna bygger på frivilligt deltagande och du kan när som helst avbryta. Vi kommer att behandla materialet konfidentiellt, så att du som person är anonym, genom att använda fingerade namn i uppsatsen. För att lättare kunna hantera materialet kommer vi att spela in intervjuerna. Informationen kommer endast att användas för forskningsändamål och endast vi samt vår handledare kommer att läsa ursprungsmaterialet. I början av år 2016 skickar vi ut ett färdigt exemplar av uppsatsen för er att ta del av.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning. Om du har några frågor kring intervjun är du välkommen att kontakta oss.

Med Vänliga Hälsningar

Maria Ekelund
mariaeekelund@gmail.com

Sofia Skoglund
skoglundsofia@gmail.com

Bilaga 2

Intervjuguide

Berätta om dig själv!

- Kön, ålder, utbildning
- Tid på arbetsplatsen

Hur ser en vanlig dag på er arbetsplats?

- Hur många boende
- Boendes kön och ålder
- Konflikter på boendet

Hur arbetar ni med barnperspektiv på boendet?

- Din syn på barnperspektivet
- Vad kan förbättras? Vad är redan bra?
- Riktlinjer och utbildning
- Ungdomarnas kunskap om rättigheter

Hur arbetar ni med delaktighet på boendet?

- Ungdomarnas delaktighet i vardagen
- Regler
 - Anpassning till individen
 - Anpassning till ålder och mognad
- Konflikter
- Är alla ungdomar lika delaktiga? Kommer alla till tals?
- Känner ungdomarna sig delaktiga?

Är det något du vill lägga till?

Har du några funderingar?